

Den kriminella ekonomin

Introduktion och översikt

Polisen

Informationsklass Öppen

Polismyndigheten, Polisregion Stockholm, Regionkansliet, Operativ Verksamhetsstyrning, september 2024

Utgivare: Polismyndigheten, Polisregion Stockholm, 106 75 Stockholm
Diarienummer: A442.181/2024, Saknr: 423
Omslagsfoto: Polisen
Upplaga: Intrapolis
Datum: 2024-09-11

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
1 Uppdrag och syfte.....	5
2 Metod och begränsningar.....	5
3 Introduktion	6
3.1 Vikten av att bekämpa kriminell ekonomi.....	6
3.2 Vad är kriminell ekonomi?	6
4 Kriminella aktiviteter	8
4.1 Svart ekonomi och arbetslivskriminalitet	8
4.2 Bidragsbrott (välfärdsbrottslighet m.m.).....	9
4.3 Bedrägerier.....	13
4.4 Avfallsbrottslighet	18
4.5 Narkotikamarknaden.....	19
4.6 Övriga typer av brott och omfattning inom EU	19
5 Penningtvätt	20
5.1 Vad är och hur omfattande är penningtvätt?.....	20
5.2 Kontanter och digitala valutor	21
5.3 Utförelse av kontanter	22
5.4 Hawala och hawaladarer.....	23
5.5 Professionell penningtvätt och möjliggörare	25
5.6 Spelmarknaden (nätcasinon m.m.).....	28
5.7 Att tvätta pengar omedvetet.....	30
5.8 Kryptovaluta och kryptoväxlare	30
6 Påverkan på samhället.....	35
6.1 Ekonomiska förluster och omfattande fusk	35
6.2 Systemhotande organiserad brottslighet	35
6.3 Integrering i brottslig och legitim affärsverksamhet.....	36
6.4 Utbredd samhällspåverkan.....	37
6.5 Narkotikamarknaden och det dödliga våldet	37
7 Arbetet för att stoppa kriminell ekonomi.....	38
7.1 Myndighetsgemensamt samarbete	38
7.2 Återta brottsvinster	40
7.3 Resultat indikerar att arbetet är på rätt spår	40
Referenser	42

Sammanfattning

Kriminell ekonomi kan beskrivas som ett ekosystem där brottsvinster genereras, hanteras och återinvesteras. I Sverige är den kriminella ekonomin beräknad att generera 100 till 150 miljarder kronor per år. Detta är nästan fyra gånger högre än Polismyndighetens budget och i samma nivå som Försvarets budget för år 2024. Bara skattebrott är beräknat att skapa samhällsförluster på omkring 100 miljarder kronor. Av brottsvinsterna från den kriminella ekonomin beräknas det att mindre än två procent återtas. Den organiserade brottsligheten bedriver systemhotande verksamhet genom att ha komplexa brotts- och penningtvättsupplägg i legala företag innefattande näringsverksamhet, vård, bygg, idrott, städ och mäklarbranschen m.m. Samtidigt sker samhällsomfattande bidragsbrott, arbetslivskriminalitet i oseriösa företag och en betydande ökning av bedrägerier i landet som skadar förtroendet för välfärdssystemet och samhället i stort.

Stora summor brottsvinster genereras årligen från bl.a. svarta inkomster på 91 miljarder kr, bidragsbrott 8,2 miljarder kr, bedrägerier 7,5 miljarder kr, avfallsbrottslighet 6,1 miljarder kr och narkotikamarknaden 2,8 miljarder kr. Vid sidan av detta uppdagas regelbundet ny brottslighet såsom fusk med coronastöd till företag på 4,8 miljarder kr och livsmedelsbedrägerier som omfattar ett värde av 9 miljarder kr per år. Även fast dessa siffror är höga är mörkertalet stort då många brott inte upptäcks eller anmäls. Brottsvinsterna investeras i både legala och brottsliga verksamheter för att tvättas och öka i värde genom mer kriminalitet inklusive narkotikamarknaden och det dödliga våldet. Den ökande kopplingen mellan kriminell ekonomi och det dödliga våldet är speciellt oroväckande. Den kriminella ekonomin är ett hot mot demokratin som riskerar att öka brottslighet och korruption i samhället men även skapa parallella samhällsstrukturer med alternativa ekonomiska system.

Den kriminella ekonomin har under lång tid förbisetts eller överskuggats av annan brottslighet såsom skjutningar och narkotikabrott. Samtidigt har globalisering och digitalisering, t.ex. användandet av kryptovaluta, skapat nya tillfällen för kriminella att utföra brott och tvätta pengar. Idag finns ett gemensamt samarbete mellan tretton myndigheter mot den organiserade brottsligheten och resultat för de senaste åren tyder på att arbetet är på rätt väg. För år 2023 återtogs brottsvinster, stoppades skattefusk och förhindrades bidragsutbetalningar för omkring en halv miljard kronor. Arbetet för att slå sönder den kriminella ekonomin förväntas bli ännu mer effektivt med politiska satsningar på att riva upp sekretess och nya lagstiftningar för att lättare kunna återta brottsvinster.

1 Uppdrag och syfte

Rapporten beställdes av hubben för kriminell ekonomi inom Operativ Verksamhetsstyrning (OVS) vid polisregion Stockholm, Regionkansliet. Uppdraget genomfördes av Analyscenter, OVS.

Syftet med rapporten var att besvara följande frågor:

- Hur definieras kriminell ekonomi?
- Vad kan betraktas som kriminell ekonomi?
- Vilken påverkan har den kriminella ekonomin på samhället?

Målet var att förbättra kunskapsläget avseende området för att understödja regionalt arbete mot den kriminella ekonomin. Ett ytterligare mål var att på ett enkelt sätt, med förklarande exempel, beskriva vad kriminell ekonomi är så att rapporten kan användas som introduktion till ämnet.

2 Metod och begränsningar

För att få en samlad bild av den kriminella ekonomin i det svenska samhället begränsades inhämtningen av läsmaterial till grålitteratur (dvs. rapporter, offentliga utredningar, myndigheters hemsidor, m.m.). Rapporten är därför till största del avgränsad till den kriminella ekonomin i Sverige. Målet var också att skriva ett dokument som fungerar som en introduktion till ämnet. Av denna anledning begränsades rapportens längd och många delar ger en sammanfattande överblick. Mer detaljerad information finns att hitta i de angivna referenserna. Målet med detta var att nå en så bred mängd läsare som möjligt genom att minska rapportens lästid. Vidare så extraherades investerings- (brottskoder: 0946–0949), romans- (0942–0945) och befogenhetsbedrägeribrott (0950–0953) för år 2022 och 2023 från polisens system och skillnader mellan år analyserades i ArcGis Pro med Crime Analysis tillägget. Den data som finns angående ekonomiska belopp för olika kriminella aktiviteter i den kriminella ekonomin är baserade på anmälda brott och beräknade uppskattningar. Troligtvis, som också nämns i flera myndighetsrapporter, så är mörkertalet stort.

Innan publicering gavs återkoppling på rapporten av hubben för kriminell ekonomi, OVS och medarbetare på Analyscenter, OVS.

3 Introduktion

3.1 Vikten av att bekämpa kriminell ekonomi

Den kriminella ekonomin i Sverige beräknas generera brottsvinster mellan 100–150 miljarder kronor per år (Polismyndigheten, 2024m). Detta kan jämföras med Polismyndighetens och Försvarets budget på cirka 41 miljarder kronor respektive 125 miljarder kronor för år 2024 (Regeringen, 2023a, 2024b). Exempel på aktiviteter i den kriminella ekonomin är bl.a. infiltrering av organiserad brottslighet i synes legala verksamheter, omfattande bidrags- och skattebrott, bedrägerier, narkotikamarknaden och komplexa penningtvättsupplägg med professionella insiders och digitala valutor. Den kriminella ekonomin riskerar att minska förtroendet för samhället i stort inklusive demokratin och välfärdssystemet. Förutom de höga brottsvinsterna har den kriminella ekonomin även en direkt påverkan på utvecklingen av våldsbrott. Exempelvis så har Sverige de senaste 10 åren haft ett ökat antal våldsdåd med användning av skjutvapen (Rostami & Mondani, 2024), speciellt med koppling till kriminella nätverk vars huvudsakliga sysselsättning är narkotikaförsäljning (Brå, 2020). Kriminell ekonomi skapar osund konkurrens på marknaden, leder till skatteförluster för samhället, försämrar Sveriges konkurrenskraft internationellt samt att kriminella utnyttjar välfärdssystemet (Polismyndigheten, 2024m). Kriminell ekonomi är en av Polismyndighetens viktigaste prioriteringar och ett speciellt fokusområde i regeringens arbete mot välfärdsbrottslighet och den organiserade brottsligheten (Polismyndigheten, 2023e; Regeringen, 2024c; SOU, 2023).

3.2 Vad är kriminell ekonomi?

Kriminell ekonomi beskrivs som *”ett system av kriminell affärsverksamhet där brottsvinster återinvesteras i nya brottsupplägg eller tvättas vita”* på polisens hemsida för kriminell ekonomi (Polismyndigheten, 2024m). Nationellt bedrägericentrum på Polismyndigheten definierar kriminell ekonomi som: *”olika illegala aktiviteter som producerar brottsvinster till det kriminella ekosystemet men produceras oftast utanför registrerad produktion och konsumtion”* som är baserad på termen *”Non-Observed Economy”* beskriven av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) (Polismyndigheten, 2024b). Sammantaget beskriver kriminell ekonomi alltså ett ekosystem där brottsvinster genereras, hanteras och återinvesteras. En annan definition av kriminell ekonomi ges av Rostami och Mondani (2024) som delar in begreppet i två komponenter: svart ekonomi och illegal ekonomi.

1) Svart ekonomi består av aktiviteter som kan *”vara produktiva och lagliga i sig men undanhålls från myndigheterna av olika anledningar, t.ex. av*

skatteskal. Svart produktion ingår i nationalräkenskaperna” (SCB, 2024). Ett exempel på svart produktion är svartarbete.

2) Illegal ekonomi består av två delar: illegal produktion, vilket definieras som ”aktiviteter som är olagliga till sin natur, t.ex. smuggling och produktion och försäljning av droger. Den illegala produktionen ska ingå i nationalräkenskaperna även om det är svårt att mäta” (SCB, 2024); och illegala transaktioner, vilket inkluderar bland annat bedrägerier och bidragsbrott (Rostami & Mondani, 2024).

En mer utförlig överblick över den kriminell ekonomin har gjorts inom projektet EcoCrim, Polismyndigheten. Där delas olika aktiviteter in i kriminella marknader, kriminella transaktioner och kriminella tjänster (Tabell 1) (Polismyndigheten, 2024b).

Tabell 1 Kriminella aktiviteter i den illegala och legala ekonomin.

Kategori	Kriminella aktiviteter inom den illegala ekonomin	Kriminella aktiviteter inom den legala ekonomin
Kriminella marknader	Narkotika Människosmuggling Koppleri Svartarbete Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn Organiserade stölder/seriestölder Miljöbrott Olaglig handel med vapen och ammunition Förfalskning och piratkopiering Olagligt spel och matchfixning Konst och kulturarvsbrott	Svartarbete
Kriminella transaktioner	Cyberbrott	Momsbedrägeri Punktskattebrott* Bidragsbrott Bedrägeri mot individer Bedrägeri mot företag
Kriminella tjänster	Korruption (mutor och infiltration) Hot och utpressning Peningtvätt Förfalskning av ID Förfalskning av dokument Våldskapital	

*Punktskatt är en konsumtionsskatt som staten tar på särskilda varor och tjänster, t.ex. alkohol, tobak och energi. Detta för att styra konsumtionen i en lämplig riktning för samhället (Skatteverket, 2024). Det är inte samma sak som moms (mervärdesskatt), då moms är en allmän konsumtionsskatt.

Information för tabellen är tagen från rapporten Brottsvinsterna för bedrägeribrottsligheten 2023 (Polismyndigheten, 2024b).

Beskrivningen av kriminell ekonomi baseras på forskning, utredningar och analyser från flertal myndigheter, akademiker och andra experter. Detta kan inkludera: brottsutredningar av polis för att spåra pengaflöden; akademisk forskning av brottsutredningar och rättsfall för att förstå mönster och metoder inom den kriminella ekonomin; finansiell övervakning av banker och finansinstitut för att spåra flöden av pengar och identifiera penningtvätt. Då en betydande del av den kriminella ekonomin är gränsöverskridande så finns ett samarbete mellan länder och informationsbyte för att bekämpa penningtvätt och organiserad brottslighet. Ett exempel som identifierat metoder och beståndsdelar av den kriminella ekonomin är knäckningen av den krypterade kommunikationstjänsten Encrochat (Polismyndigheten, 2021c).

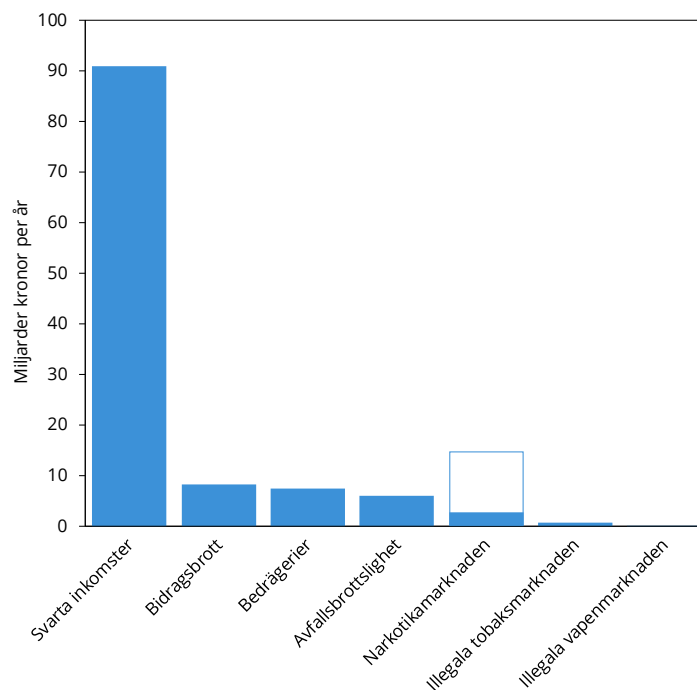
4 Kriminella aktiviteter

4.1 Svart ekonomi och arbetslivskriminalitet

De två vanligaste ekonomiska brotten (ekobrott) är skatte- och bokföringsbrott (Brå, 2024a). Skattebrott beräknas vara den största kategorin inom den kriminella ekonomin och går under vad som kallas svart ekonomi (Rostami & Mondani, 2024). Skattebrott kan inkludera avsiktlig skatteflykt, momsbrott, svartarbete men även oaktsamhet och omedvetna fel i redovisningar (t.ex. oavsiktliga bokföringsbrott). Skatteverket genomför kontinuerligt olika undersökningar och sammanställer en årlig skattefelsrapport (Skatteverket, 2023). Mellan perioden 2010–2016 uppskattades de svarta arbetsinkomsterna till 91 miljarder kronor per år (Figur 1), vilket motsvarar 6 % av alla arbetsinkomster och 2,3% av Sveriges BNP. Detta kan jämföras med 71 miljarder kronor för åren 1995–2002, vilket motsvarar 7 % av arbetsinkomsterna och 3 % av BNP. Svarta inkomster har därför ökat i absoluta tal men det är inte lika tydligt i relativa procentuella beräkningar (Skatteverket, 2023). Adderas de svarta arbetsinkomsterna med andra skattefel och ekobrott så blir förlusten för samhället mer än 100 miljarder kronor per år. Skattefusket är uppskattat till 5–10 % av de årliga skatteintäkterna och detta leder till stora ekonomiska förluster för samhället (EBM, 2024b). Företag inom tre branscher står tillsammans för ca 50 % av de svarta arbetsinkomsterna och dessa är *verksamheter inom juridik m.m. stödtjänster företag* (18,2 miljarder kronor motsvarande ca 20 % av de svarta inkomsterna), *byggindustrin* (17,6 miljarder kronor motsvarande ca 20%), och *övrig parti- och detaljhandel* (11 miljarder kronor motsvarande ca 10 %). Dessa branscher bidrar alltså mest till de svarta inkomsterna men har jämförelsevis små deklarerade inkomster (Skatteverket, 2023). *Verksamheter inom juridik m.m. stödtjänster företag* inkluderar bl.a. juridisk och ekonomisk konsultverksamhet, uthyrning och leasing och arbetsförmedling, bemanning

och andra personalrelaterade tjänster (Skatteverket, 2020). Svartarbete är också förknippat med arbetslivskriminalitet.

Arbetslivskriminalitet betyder att en arbetsgivare utövar regelöverträdelser i arbetslivet, dessa överträdelser kan också vara brottsliga. Detta inkluderar bl.a. svart eller illegal arbetskraft, bidragsbrott, skattebrott och farlig arbetsmiljö. Den illegala arbetskraften kan också i vissa fall vara baserad på villkor som klassas som människoexploatering eller människohandel (Arbetsmiljöverket, 2024). Brottsutredningar har visat att svart arbetskraft ibland döljs av företag via användandet av underentreprenörer eller personaluthyrningsföretag (EBM, 2024d). Arbetslivskriminalitet har lyfts som ett särskilt viktigt område inom den kriminella ekonomin då den generar stora inkomster till den organiserade brottsligheten och är ett omfattande samhällsproblem (Regeringen, 2024d).

Figur 1 Kriminella aktiviteter som står för de största delarna av den kriminella ekonomin i Sverige (miljarder kr per år). Staplarna är baserade på siffror i rapporten och värden i det högre intervallet användes. Bidragsbrott har beräknats utifrån att ca hälften (56 %) av beloppet för felaktiga utbetalningar är avsiktligt fusk. En stor del av pengarna genererade av narkotikamarknaden återinvesteras i ny narkotika (ca 80 %, se vit box med blå konturlinje). Det finns också ett stort mörkertal och brottsvinsterna är sannolikt betydligt högre för vissa aktiviteter.

4.2 Bidragsbrott (välfärdsbrottslighet m.m.)

Efter svart ekonomi är bidragsbrott den största delen inom den kriminella ekonomin. Ekonomistyrningsverket har som uppdrag från regeringen att var tredje år utföra en fördjupad lägesbeskrivning och bedöma felaktiga utbetalningar

från välfärdssystemet (ESV, 2023). Under 2021 betalades totalt 728 miljarder kronor ut i olika bidragsformer, av dessa beräknas 14,6 miljarder kronor vara felaktigt utbetalda (Figur 1) (motsvarande ca 2 % av alla utbetalda bidrag). Denna siffra är högre (4,1 %) om man bortser från felaktiga betalningar inom den allmänna pensionen (ESV, 2023). Felaktigt utbetalda bidrag behöver inte vara brottsliga och kan istället vara ett resultat av ersättnings konstruktion, såsom studiemedel som betalas ut i förskott men omständigheter förändras efteråt. Det kan också vara orsakat av myndigheterna själva, i vissa fall när ersättningar har delat ansvar mellan myndigheter, såsom arbetslöshetsersättning, studiemedel för studier utomlands, garantipension och dagsersättning till asylsökande (ESV, 2023). Dock, så betalas stora summor ut som senare visar sig vara avsiktliga bidragsbrott. För år 2021 hade uppskattningsvis 37 % av nätverkskriminella någon form av ekonomiskt stöd från Försäkringskassan och de vanligaste bidragen var aktivitetsstöd, sjukpenning och tandvårdsbidrag. Många av dessa individer var samtidigt aktiva i omfattande narkotikahandel (SOU, 2023). Nedan följer några exempel på bidragsfusk som involverar utbetalningar från olika myndigheter eller kommuner. De flesta exemplen är tagna från statens offentliga utredningar SOU 2023:52 som innehåller en granskning av bidragsbrott och potentiella möjligheter för att bekämpa bidragsbrott.

- Försäkringskassan ansvarar för stora delar av det svenska trygghetssystemet och betalar ut flera olika typer av bidrag. Myndigheten konstaterar stor brottslighet inom bland annat assistentersättning, tillfällig föräldrapenning (t.ex. vård av barn) och föräldrapenning. Myndigheten har rapporterat att antalet anmälningar för bidragsfusk har ökat sedan 2022, men också att grovt kriminella utnyttjar välfärdssystemet i allt större utsträckning (SVT, 2023a). En metod inom organiserad brottslighet är att företag ingår i brottsupplägg för assistansersättning och detta kan också inkludera anhöriga som är anställda som assistenter. Andra exempel är missbruk av tandvårdsstöd av vårdgivaren genom påhittade tandvårdsbesök. Problemområden för Försäkringskassan är också arbete trots förmåner och personer som är bosatta utomlands men ändå får bidrag utan att uppfylla kraven för ersättning (SOU, 2023). Skenseparation används för att erhålla bostadsbidrag och underhållsstöd som kostar samhället flera miljoner. Det kan t.ex. vara att en barnfamilj skenseparerar och en person blir ensamstående med barn på pappret och kan därigenom få bostads- och underhållsbidrag, men i verkligheten bor de fortfarande tillsammans (SVT, 2021b). En form av upplägg är också att ett par har två bostäder som de respektive är folkbokförda på, erhåller bostadsbidrag men bor tillsammans i en bostad och hyr ut den andra. I stockholmsregionen är det t.ex. möjligt att hyra ut ett rum i en lägenhet för ca 6000 kr. Det kan också vara barnfamiljer som flyttar utomlands men medvetet ändrar inte bostadsadress vilket

medför felaktiga uppgifter i folkbokföringsdatabasen (Försäkringskassan, 2021).

- Arbetsförmedlingen är också utsatt för bidragsbrott och vanliga brottsupplägg inkluderar missbruk av arbetsgivarstödet och resebidrag. Missbruk av arbetsgivarstödet kan inkludera att en arbetsgivare inte betalar någon lön eller att arbetstagaren betalar tillbaka sin lön till arbetsgivaren så bidrag kan erhållas från arbetsförmedlingen. Andra exempel är skenanställningar eller anställning av familjemedlemmar i företaget för att kunna få arbetsgivarstöd. Resebidrag inkluderar ersättning för resor till arbetsintervjuer eller andra relevanta aktiviteter, sådana bidrag kan missbrukas av enskilda genom förfalskade underlag och begäran av höga belopp på aldrig utföra resor (SOU, 2023).
- Centrala studiestödsnämnden (CSN) har uppmärksammat att felaktigt utbetalda studiemedel kan ha kopplingar till den organiserad brottsligheten. Exempel på brott är att personer söker studiemedel för studier utomlands men har ingen avsikt att studera. Ett exempel är att använda ett förfalskat intyg för att bli antagen till en utbildning utomlands men den främsta avsikten är att erhålla studiemedel. Ett annat exempel på bidragsbrott är personer som söker studiemedel med någon annans bankkonto eller digital identifikationshandling. CSN har också uppmärksammat att anställda i verksamheterna kan ingå i ett organiserat upplägg, t.ex. så upptäcktes det år 2021 att en administratör inom vuxenutbildningen avsiktligt rapporterat felaktig information till CSN. Detta så att icke-studerande personer skulle kunna få studiemedel (SOU, 2023). En sådan person kallas för en ”möjliggörare” eller ”insider” och kan vara oregistrerad i belastningsregistret.
- Migrationsverket har uppmärksammat att en del nyregistrerade sökande avsiktligt inte har uppgett ekonomiska tillgångar eller information om anställning. Undanhållande av denna information leder till felaktigt utbetalda dagsersättningar. Ofta rör det sig om personer med återvändandeärenden eller någon som påbörjat ansökningsprocessen på nytt (SOU, 2023).
- Pensionsmyndigheten konstaterar att det sker felaktiga utbetalningar främst på grund av information relaterad till inkomster, tillgångar och vistelse utomlands. Det är dock osäkert hur stor omfattningen är för avsiktliga bidragsfel (SOU, 2023).
- Tillväxtverket är en myndighet som arbetar med att stärka företag, kommuner och regioner. Förutom att erbjuda kunskap och nätverkande så ger de möjligheter till investering av projekt och stöd till företag

(Tillväxtverket, 2024). Myndigheten var under covid-19 pandemin ansvarig för utbetalning av coronastöd till företag. Stödet var syftat till att ge arbetsgivaren ekonomiskt stöd för minskad arbetstid bland anställda. Undersökande journalistikredaktionen Uppdrag Granskning rapporterade att omkring 40 miljarder kronor betalades ut och att över 1000 företag ska ha medvetet fuskat till sig felaktiga utbetalningar. Tillväxtverket nämnde tidspress och bristande kontroll som några av anledningarna (SVT, 2021c). Siffror som senare har inhämtas av konsultföretaget Ackordscentralen visar att Tillväxtverket har återkrävt belopp på ca 4,8 miljarder kronor (Ackordscentralen, 2022).

- Kommuner betalar ut ekonomiskt bistånd (t.ex. försörjningsstöd) som också missbrukas avsiktligt för att erhålla felaktigt utbetalda bidrag. Det kan exempelvis röra sig om ej redovisad anställning, felaktiga inkomstuppgifter eller att en felaktig bostadsadress uppges. Det förekommer också brottsupplägg där skenseparation används eller information döljs om att sambos bor tillsammans, detta för att kunna erhålla bidrag. Det har upptäckts att majoriteten av de personer som utredes bor i utsatta områden och att personer söker bidrag fast de har oredovisade inkomster (baserat på information från Eskilstuna kommun) (SOU, 2023).

Som nämnts kan felaktiga utbetalningar av bidrag ske av olika anledningar, och detta beskrivs i den så kallade compliance-pyramiden. Pyramiden illustrerar hur de flesta felaktiga utbetalningarna är oavsiktliga, medan antalet minskar desto mer brottsligt uppsåt ökar (Figur 2). En stor del av felaktiga utbetalningar är dock fortfarande avsiktliga av individer som troligen inte anser sig själva vara kriminella. Individer i de två översta nivåerna kan också röra sig i hela pyramiden och utför även avsiktliga mindre fel som del av en kriminell livsstil (SOU, 2020). Organiserad bidragsbrottslighet upptäcks därför ibland när gärningspersoner begår andra brott eller misstag såsom stöld, snatteri, mindre bidragsbrott eller blir stoppade i en vägkontroll.

De bidrag med störst summa antal felaktiga utbetalningar för år 2021 var sjukpenning (1,7–2,6 miljarder kronor), assistansersättning (1,1–2,9 miljarder kronor), tillfällig föräldrapenning (1,3–1,5 miljarder kronor) och lönebidrag (0,9–1,8 miljarder kronor). Kollar man istället på andelen bidrag som har störst felaktiga utbetalningar är det bostadsbidrag (16–20 %), lönebidrag (8–16 %), tillfällig föräldrapenning (13–15 %) och nystartsjobb (7–15 %) (SOU, 2023). Alla dessa felaktiga utbetalningar behöver inte vara avsiktliga. De flesta felen (90 %) är dock orsakade av den sökande själv och det kan t.ex. vara att de medvetet eller omedvetet skrivit fel adress eller inkomst.

Figur 2 Den så kallade compliance-pyramiden visar storleken på antalet felaktiga utbetalningar på fyra olika nivåer. ”Avsiktliga, mindre fel” är t.ex. tillfällig föräldrapenning när barn inte är sjuk eller erhålla en dags sjukpenning utan att vara sjuk. ”Ekonomisk brottslighet” innefattar bl.a. skattebrott, bokföringsbrott och brott inom verksamhet för att erhålla bidrag (t.ex. arbetsgivaravgifter). På denna nivå finns även den kvalificerade välfärdsbrottsligheten som använder sig av förfalskade sjukintyg m.m. för att få bidrag. Högst upp i pyramiden är ”Organiserad brottslighet” som består av individer i kriminella nätverk eller grupper som systematiskt använder sig av t.ex. företag eller missbrukar identitetshandlingar för att erhålla bidrag (SOU, 2020).

Illustrationen är tagen från: SOU (2020). *Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.*

Av det totala beloppet för de felaktiga utbetalningarna finns misstanke om brott för omkring hälften (56 %) av felen (ESV, 2023), vilket motsvarar 8,2 miljarder kronor. De bidragen med störst andel avsiktligt felaktiga utbetalningar (dvs. bidragsbrott) är föräldrapenning (79 % av felaktiga utbetalningar), tillfällig föräldrapenning (57 %), assistansersättning (55 %), arbetslöshetsersättning (44 %), sjukpenning (38 %) och bostadsbidrag (31 %) (SOU, 2023). Notera att dessa siffror i procent är för andelen av felaktiga betalningar för vardera bidragstyp. Dessa siffror är troligtvis en underskattning med tanke på att en del mindre avsiktliga fel inte hinner utredas av myndigheten och polisanmälas samt att alla bidragsbrott inte upptäcks.

4.3 Bedrägerier

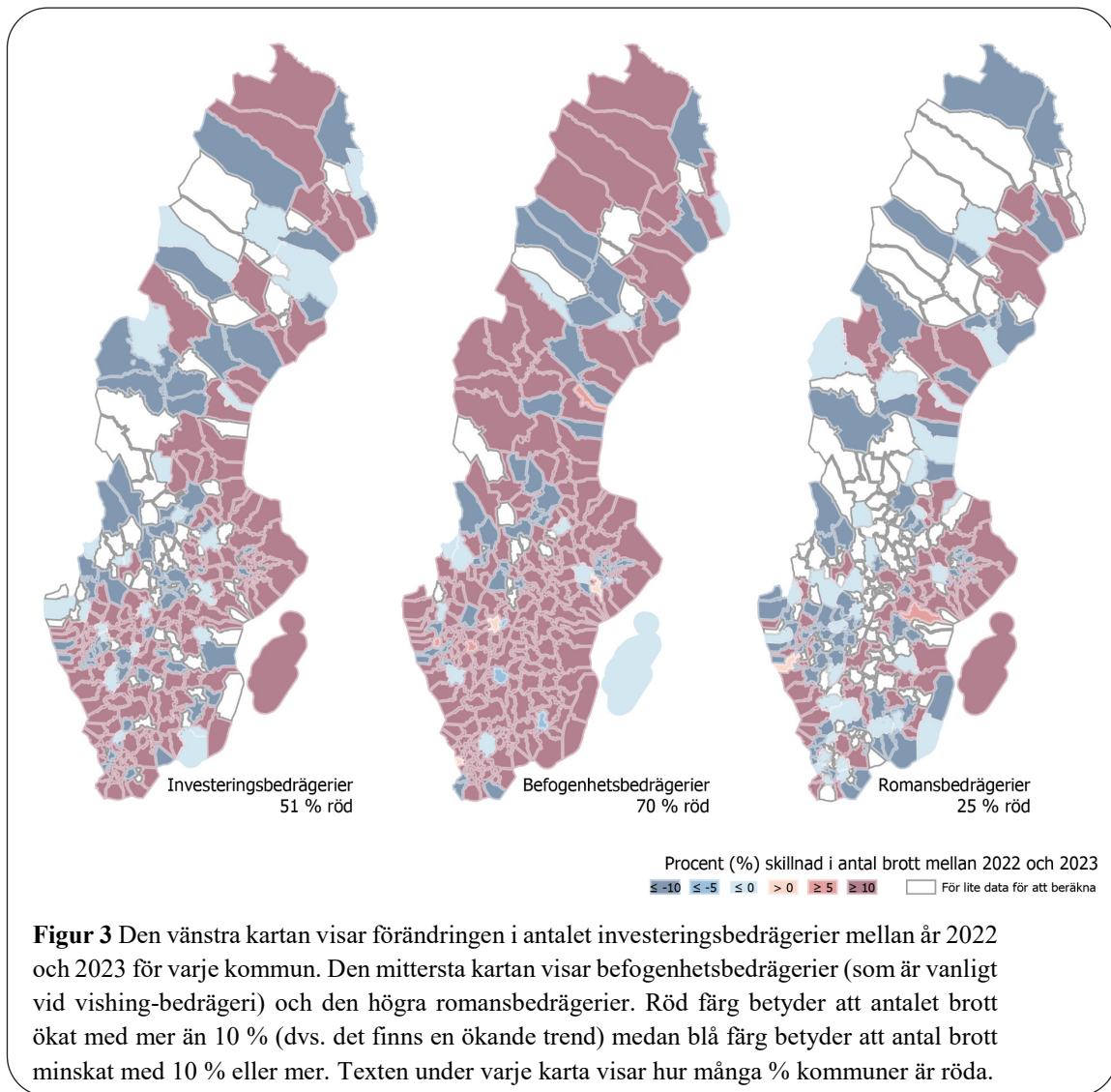
Med bedrägeri menas ett brott där en gärningsperson medvetet vilseleder någon att göra eller tåla något mot personens egentliga vilja. Enligt brottsbalken kapitel 9 1§ definieras bedrägeri som: ”Den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är”. Brottet

leder till ekonomisk förlust för den som blivit lurad och är idag en av de största inkomstkällorna inom den organiserade brottsligheten (Polismyndigheten, 2024a). Speciellt bedrägerier via social manipulation generar stora brottsvinster. Detta betyder att en bedragare tar kontakt med en person, skapar förtroende och sedan lurar personen på pengar (Polismyndigheten, 2021a). Brottsvinsterna för bedrägeribrott har ökat de senaste åren från ca 4,2 miljarder kronor år 2020, 4,6 miljarder kronor 2021, 5,8 miljarder kronor 2022 till 7,5 miljarder kronor 2023 (Figur 1) (Polismyndigheten, 2024b; Rostami & Mondani, 2024). År 2023 kom det in 283 000 anmälningar varav 73 % var fullbordade bedrägerier. De bedrägerier som genererar störst brottsvinster är investeringsbedrägeri (ca 2,3 miljarder kronor) och bedrägeri över telefon (ca 708 miljoner kronor). Detta följs av romansbedrägerier (ca 470 miljoner kronor), kapning av kortuppgifter (ca 344 miljoner kronor) och bedrägeri via email där t.ex. en person låtsas vara en högt uppsatt chef med målet att manipulera anställda att skicka pengar (ca 329 miljoner kronor). Dessa siffror baseras på polisanmälningar och inkluderas ytterligare information från: 1) Svensk Försäkring som rapporterar försäkringsbedrägerier på 3,5–8 miljarder kronor 2023; 2) Svenskt Näringsliv som uppskattar bedrägeribrottslighet mot företag på ca 9 miljarder kronor; och 3) information från Europol angående mörkertal om investeringsbedrägerier på 25–52 %; så beräknas brottsvinsterna från bedrägerier för år 2023 vara 15,3–21,4 miljarder kronor (Polismyndigheten, 2024b). Angående bedrägerier så kan också bankerna ta mer ansvar och dela mer information. Många banker vill t.ex. inte svara på hur många kunder som drabbas eller hur mycket pengar som betalas tillbaka. Idag ligger därför ett stort ansvar på kunden att inte bli bedragen (SvD Näringsliv, 2024). Nedan följer förklaringar och exempel på hur vanliga former av bedrägerier går till.

- Investeringsbedrägeri innebär att en person vilseleds att investera pengar i något som inte existerar, inte har ett värde eller har ett lägre värde än utlovat. I mer detalj kan det t.ex. vara annonser på sociala medier och webbsidor om investeringar som leder till stora vinster. Vanligen är investeringen enkel att genomföra och vinster kan förväntas att generas snabbt. Bedragaren har som avsikt att lura pengar av personen som är redo att investera och ett mål för bedragaren blir då att bygga förtroende. Detta kan ske genom epost, sms eller telefon. Bedragaren kan låtsas arbeta på en firma i finansbranschen och ofta låter erbjudande för fantastiskt för att vara sant. Firman kan ha ett bolagsnamn som låter snarlikt en välkänd firma samt ha en professionell designad webbsida. För att webbsidan ska se seriös ut kan den ha länkar till lagliga ansedda aktörer såsom MasterCard, Visa och Bloomberg. Ibland kan brottsoffret bli lurad till att installera en programvara så bedragaren kan fjärransluta och kontrollera datorn på distans. På det sättet kan bedragaren få tillgång till inloggningsuppgifter eller be brottsoffret att logga in med bank-ID (Finansinspektionen, 2023a). Bedragaren kan

sedan ta ut pengar samt ta ut privatlån i annan persons namn. Som nämnts ovan har antalet bedrägerier ökat och detta är tydligt i stora delar av landet när skillnaden i antal brott mellan år 2022 och 2023 jämförs för investeringsbedrägerier (Figur 3).

- Vishing-bedrägeri betyder bedrägeri över telefon och det kan exempelvis vara att en person blir lurad över telefon för att uppmanas använda sitt bank-ID och överföra pengar. Ordet vishing kommer från engelskans voice phishing, vilket betyder att använda röst för att fiska efter uppgifter. Telefonsamtalet kan ha en automatiserad datoriserad röst eller en gärningsperson som aktivt själv ringer. Bedragaren försöker manipulera det potentiella brottsoffret att logga in med bank-ID och/eller föra över pengar. Bedragaren kan utge sig för att vara från ett företag eller bank, men även från en myndighet som polisen med mål att lura personen att det finns en arresteringsorder. Denna form av bedrägeri, när bedragaren använder personers tilltro till auktoriteter (exempelvis läkare, polis eller bankman) kallas för befogenhetsbedrägeri. Telefonbedrägeri kan också involvera bluff-sms som uppmanar till att ringa upp bedragaren (så kallad smishing). (Polismyndigheten, 2024b, 2024n). Detta kan t.ex. vara bluff-sms med information om att en varubeställning har gjorts i personens namn. Bedragarna kan befinna sig utomlands och använder sig utav öppna personuppgifter på internet för att hitta potentiella offer. Befogenhetsbedrägerier som är vanligt vid vishing-bedrägeri har ökat mellan 2022 och 2023 i nästan hela landet (Figur 3).
- Romansbedrägeri innebär att en kärleksrelation inleds med syfte att lura en person på pengar. Detta kan ske både genom fysisk kontakt eller via internet med dejtingappar och sociala medier. Personen luras bl.a. till att skänka eller låna ut pengar till bedragaren (Polismyndigheten, 2024k). Det finns en tydlig ökning av anmälda brott för romansbedrägerier mellan år 2022 och 2023 i stora delar av landet (Figur 3).
- Card-Not-Present (CNP)-bedrägeri betyder att en ekonomisk transaktion utförs, t.ex. över internet, utan att ett fysisk bank-, betal- eller kreditkort används och att ägaren av kortet inte är närvarande. Bedragaren har kommit över kortuppgifter genom skimning (avläsning av kortuppgifter med t.ex. en trådlös Near Field Communication (NFC)-läsare), fotografering av kortet eller på annat sätt (Brå, 2024a).

- Card Present (CP) är kortbedrägeri som sker med fysiskt kort. Kortet kan vara upphittat, stulet eller förfalskat (Brå, 2024a).
- Business Email Compromise (BEC)-bedrägeri även kallat VD-bedrägeri innebär att en gärningsperson utger sig för att vara exempelvis en nyckelperson (t.ex. chef) i en organisation för att försöka lura anställda i organisation att överföra pengar. Denna anställda kan exempelvis vara ekonomiansvarig eller en person med befattningshavande roll. Bedrägeriet består i att få företaget att skicka pengar till fel mottagarkonto eller skapa fakturor med en fiktiv mottagare. Det är också vanligt att det initialt sker någon form av dataintrång för att få tillräckligt med information för att kunna möjliggöra bedrägeriet (Polismyndigheten, 2019).
- Annonssbedrägeri betyder att en vara eller tjänst som annonserats inte levereras. Det kan också ske genom att en köpare lurar en säljare på pengar eller varor utan att betala (Brå, 2024a).

- Identitetsbedrägeri innebär att gärningspersonen använder någon annans identitetshandling för att köpa en vara, ta ett lån eller annan handling som kräver identifikation. Detta kan också inkludera att bolag används för att ta lån (Brå, 2024a).
- Fakturabedrägeri sker när bedragaren vilseleder en person eller ett företag att betala en bluff eller obeställd faktura (Polismyndigheten, 2024b; Svensk Handel, 2023).
- Grovt fodringsbedrägeri är likt fakturabedrägerier men på större skala. Det betyder att betalningsuppsmaningar skickas till många mottagare med mål att vilseleda. Det kan t.ex. ske av ett bluffföretag som skickar ut blufffakturor eller blanketter för att betala för tjänst av tvivelaktig kvalitet (Polismyndigheten, 2024b; Svensk Handel, 2023).
- Försäkringsbedrägeri sker mot försäkringsbolag och betyder att gärningspersonen har fått ersättning för en skada som inte inträffat, fått mer pengar än skadan är värd eller att skadan har medvetet utförts av gärningspersonen (Polismyndigheten, 2024b).
- Snyltningsbrott innebär att t.ex. husrum, förtäring, eller transport tillhandahålls utan betalning av gärningspersonen (Polismyndigheten, 2024b).
- Gaming-bedrägeri betyder att spelare (ofta barn och unga) blir lurade i onlinespel som Counter-Strike och Roblox. Beloppen kan röra sig om flera tusentals kronor. I spelen kan riktiga pengar användas för att köpa virtuella objekt och valuta som sedan kan säljas på online handelsplatser. Dessa spelare blir lurade i spelet att byta objekt mot valuta (eller tvärtom) av en bedragare, men får aldrig den bytta produkten (ett sådant bedrägeri kallas för ”scamming”). En bedragare kan också försöka komma åt en spelares konto för att tömma det på virtuell valuta och andra värdefulla objekt (SVT, 2024a, 2024d). Finansinspektionen uppmärksammar att allt fler barn och unga blir utsatta för denna typ av bedrägeri (Finansinspektionen, 2024a).
- Livsmedelsbedrägerier även kallat livsmedelsfusk innebär att det sker fusk i livsmedelskedjan med syfte att tjäna pengar. Detta kan ske på flera sätt, t.ex. kan ett företag systematiskt märka om bäst-före datum. Produkter kan vara avsiktligt felmärka för att höja värdet såsom ursprungsland eller ekologiskt status. Produkterna innehåller andra råvaror än de som står på innehållsförteckningen och ett verkligt exempel är kebabkött som blandats med hästkött. Billigare ingredienser kan ha använts än de som står på innehållsförteckningen m.m. Fusk med livsmedel är omfattande i samhället och beräknats till ca 3 % av

livsmedelsförsäljningen vilket motsvarar 9 miljarder kronor per år (SOU, 2024).

Enligt tidigare kartläggningar har Polismyndigheten kunnat konstatera att en del bedrägerier kan kopplas till kända kriminella nätverk. Dessa former av bedrägerier inkluderar identitetsbedrägerier, möjliggörare i verksamheter eller avancerade brottsupplägg med företag (Polismyndigheten, 2021a). Till exempel så har ca en tredjedel skäligen misstänkta för dödligt skjutvapenvåld kunnat kopplas till bedrägeribrott såsom annons-, faktura-, identitets- och kortbedrägerier (Polismyndigheten, 2022a). Kriminella aktörer som ligger bakom vishing-bedrägerier har rapporterats finnas till stor del i de kriminella nätverken och vissa individer har även varit inblandade i skjutvapenvåldet (Polismyndigheten, 2021a, 2022a). Ytterligare så har en koppling mellan kortbedrägeri och personer som förekommer i uppgiftssamlingar för narkotika och vapen rapporterats (Polismyndigheten, 2021a).

Slutligen så är det bra att veta att Finansinspektionen administrerar en varningslista av företag som erbjuder investeringar som ofta senare visar sig vara värdelösa (Finansinspektionen, 2024c). Det finns också en varningslista för bluffakturor och oseriösa företag som Svensk Handel administrerar (Svensk Handel, 2024).

4.4 Avfallsbrottslighet

Illegal avfallshantering är ett växande problem i Sverige och inkluderar ekonomi-, smuggling- och miljöbrott. Mörkertalet anses vara stort och Polismyndigheten har sett att det finns en koppling till organiserad brottslighet som även innefattar bidragsbrott, skattebrott och penningtvätt. Det är de stora ekonomiska brottsvinsterna som driver illegal hantering av avfall (Naturvårdsverket, 2022). Baserat på data från 2019 så uppskattas ekonomiska intäkter i den illegala avfallsmarknaden vara omkring 1,8–6,1 miljarder kronor per år (Figur 1) (Hulme et al., 2021). Illegal avfallshantering kan innebära t.ex. att en verksamhet är ansvarig för att ta emot avfall men har ingen avsikt att hantera det på korrekt sätt utan överger avfallet i en illegal deponi eller som fyllnadsmassa vid byggnationer. Det förekommer också att avfall bränns upp eller blandas ut med annat avfall för att späda ut föroreningar. Då dessa verksamheter vanligtvis tar mindre betalt än seriösa aktörer tenderar avfallet att växa i mängd på dessa anläggningar. Dessa verksamheter kan också använda sig av oseriösa miljökonsulter som fungerar som möjliggörare för brottsupplägget. Dessa miljökonsulter har inget juridiskt ansvar men utför provtagning och har kontakt med tillståndsmyndigheter och markägare. Denna verksamhet fortsätter tills den går i konkurs och markägaren eller skattebetalarna blir då ansvariga för sanering och bortforsling av avfallet (Naturvårdsverket, 2022). Ett exempel är i Botkyrka utanför Stockholms kommun där sanering efter avfallsbrottslighet kostade uppemot 200 miljoner kronor (SVT, 2021a). Ett annat uppmärksammat

problem är att avfall exporteras illegalt till ett land som inte är EU/EFTA/OECD-land. Det kan handla om exempelvis datorer, tv-apparater, skrotbilar och kylskåp. Där kan avfallet vara billigare att ta hand om, säljas, återanvändas eller avfallet dumpas eller deponeras vilket kan leda till skada på miljön och människors hälsa. Sådana transporter sker både via hamnar och vägtrafik. Under åren 2019 och 2020 stoppades avfallstransporter till bl.a. För- enande Arabemiraten, Gambia, Hongkong, Indien, Pakistan, Turkiet och USA. Det är beräknat att avfall till ett värde av flera miljarder kronor transporteras utanför Sveriges gräns varje år (Naturvårdsverket, 2022).

4.5 Narkotikamarknaden

Det uppskattas att 100–150 ton narkotika importerats till Sverige årligen och de vanligaste typerna av narkotika som smugglas in i Sverige är hasch (52 %), marijuana (22 %), kokain (12 %), amfetamin (11 %) och övrigt 3 % (Polismyndigheten, 2021c). Tillsammans motsvarar dessa narkotikapreparat ett försäljningsvärde på 10–15 miljarder kronor av vilket ca 80 % (8,3–12,5 miljarder kronor) årligen uppskattas återinvesteras i ny narkotika. De resterande 20 % är brottsvinster och utgör 1,2–2,8 miljarder kronor (Figur 1), vilket beräknas vara mindre i verkligheten med tanke på transport, logistik, förvaring, omkostnader och beslag av narkotikapartier. Dessa siffror är baserade på data från 2020 som blev tillgänglig via knäckningen av den krypterade kommunikationstjänsten Encrochat (Polismyndigheten, 2021c). Brottsvinster från narkotikaförsäljning tvättas vita genom bl.a. valutaväxling, finansiella upplägg (t.ex. lån och brottslig företagsverksamhet) och omsättning av kontanter. De kontanta brottsvinsterna omsätts via handelsplatser (exempelvis Blocket) där dyra klockor och bilar köps men även hyreskontrakt köps för kontanter. Enligt Encrochatmaterialet nämns dyra klockor som en statusmarkör men även som en handelsvara och betalmedel för narkotika (Polismyndigheten, 2021c). Majoriteten av narkotikanätverken i Sverige finns i Stockholm, Malmö och Göteborg men också utomlands i länder som Spanien och Nederländerna. Spanien bedöms vara en plats där majoriteten av de internationella narkotikaorganisa- törerna befinner sig. Det har också rapporterats om att marijuana avsedd för den svenska marknaden odlas i Spanien av kriminella aktörer. Kontanter är den vanligaste typen av betalningsmedel inom narkotikaaffärer, men även krypto- valutor, fakturor, kontoöverföringar, PayPal, guld, klockor och hawala överför-ingar nämns (se mer information om kryptovalutor och hawala i kapitlet om penningtvätt) (Polismyndigheten, 2021c).

4.6 Övriga typer av brott och omfattning inom EU

Förutom de ovannämnda brotten finns det flertal andra typer av brott som sker i Sverige inom den kriminella ekonomin (Tabell 1). Till exempel genereras stora intäkter årligen (baserat på 2019 data) från den illegala tobaksmarknaden

(611–736 miljoner kronor) och den illegala vapenmarknaden (60–154 miljoner kronor) (Figur 1). Människohandel drivs av organiserad brottslighet i syfte att få ekonomisk vinning. Detta inkluderar bl.a. koppleri (dvs. ekonomisk vinning via förmedling av prostitution) och trafficking vilket innefattar förutom sexuell exploatering även tvångs- och slavarbete. I Sverige har koppleri och människohandel för sexuella ändamål ökat med ca 100 % mellan 2014–2023 (Brå, 2024b). Kvinnor är mer utsatta för exploatering med sexuella ändamål medan män utgör majoriteten av ärenden som rör arbetskraftsexploatering. Under 2023 identifierades 189 personer som exploaterats inom arbetskraft (varav 128 män) och 182 för sexuella ändamål (varav 157 kvinnor). Det är också värt att notera att en del av människohandeln i Sverige utgörs av barn och år 2023 identifierades 35 minderåriga personer (Jämställdhetsmyndigheten, 2024). Den kriminella ekonomin genererar stora brottsvinster inom EU (baserat på 2019 data). Till exempel så uppskattas gränsöverskridande momsbedrägerier som utnyttjar hur olika EU länder hanterar Value Added Tax (VAT)-momsen på varur generera intäkter upp till 104 miljarder euro (EUR, vilket motsvarar 1,2 biljoner kronor). Den illegala drogmarknaden i EU uppskattas generera 27–35 miljarder EUR (317–416 miljarder kronor), den illegala avfallsmarknaden 4–15 miljarder EUR (46–174 miljarder kronor) och kortbedrägerier ca 2 miljarder EUR (21 miljarder kronor, vilket är en uppskattning i det lägre intervallet) (Hulme et al., 2021). Dessa siffror visar i enlighet med den statistik från Sverige att den kriminella ekonomin finns i många delar i samhället och genererar stora brottsvinster.

5 Penningtvätt

5.1 Vad är och hur omfattande är penningtvätt?

För kriminella aktörer är det ofta en förutsättning att brottsvinster kan tvättas för att kunna nyttjas, dvs. pengarna kan inte längre spåras till brott. Det är därför arbetet mot penningtvätt är en väsentlig del i bekämpandet av den kriminella ekonomin. Det finns inga exakta siffror för Sverige men enligt Förenta nationerna uppskattas det att omkring 2–5 % av globala BNP är brottsvinster som tvättas (UNODC, 2011). I Sverige motsvarar det 124–310 miljarder kronor baserat på BNP för år 2023. En siffra som nämnts från Ekobrottsmyndigheten är att omkring 130 miljarder kronor tvättas per år i det svenska finansiella systemet (EBM, 2024c). Vidare nämner Finanspolisen i sin årsrapport för 2023 att misstankerapporter om penningtvätt har ökat med 24 % jämfört med året innan (Polismyndigheten, 2024c). Enligt 6§ penningtvättslagen (2017:630) definieras penningtvätt som: *”åtgärder med avseende på pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet som 1. kan dölja egendomens samband med brott eller brottslig verksamhet, 2. kan främja*

möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde, 3. kan främja möjligheterna för någon att undandra sig rättsliga påföljder, eller 4. innebär att någon förvärvar, innehar, hävdar rätt till eller brukar egendomen”. Penningtvätt kan delas in i tre delar, 1) placering, 2) skiktning, och 3) integrering, vilket betyder att brottsvinster placeras i finansiella system, skiktas genom t.ex. transaktioner och växlingar, för att sedan integreras i den lagliga ekonomin. Penningtvätt av brottsvinster kommer från någon form av förbrott (dvs. ett brott som genererat brottsvinster innan penningtvättsbrott). Det finns ett undantag och det kallas näringspenningtvätt, vilket betyder att man agerat med ett klandervärt risktagande. Detta betyder att pengar hanteras av en person med klandervärt risktagande som kan underlätta penningtvätt. Dessa pengar kan sedan visa sig vara lagliga men personen kan ändå bli dömd för näringspenningtvätt då hen avsiktligt hanterat pengarna med ett klandervärt risktagande. Det kan t.ex. vara en näringsverksamhet som tar emot stora summor kontanter vid kontantköp av lyxvaror (EBM, 2024c). Ett annat exempel är från en dom där en person startade ett bolag som ensam styrelseledamot. Personen gjorde det åt en bekant som skulle sköta bolaget. Den bekanta betalade in 2,7 miljoner kronor till bolaget vilket styrelseledamoten tog ut i kontanter och gav till den bekanta (totalt 25 uttag). Styrelseledamoten åtalades och dömdes för näringspenningtvätt (Sveriges Domstolar, 2022).

5.2 Kontanter och digitala valutor

Idag använder de flesta någon form av bankkort, kreditkort eller digital lösning för att hantera sina köp, men ändå ökar efterfrågan på kontanter i landet. Detta kallas för kontantparadoxen. I Sverige är det en hög cirkulation av 500-kronorssedlar jämfört med andra valörer och det finns en stark misstanke att detta är kopplat till den kriminella ekonomin (Polismyndigheten, 2023d). Kontanter är fortfarande en attraktiv form av brottsvinst då den är anonym och svår att spåra jämfört med t.ex. banktransaktioner (Polismyndigheten, 2023d). Den form av kontanter som de flesta är vana vid kallas för fiatvaluta, vilket betyder att mynten och sedlarna inte har något inneboende värde (dvs. baserat på materialet de är tillverkade av) utan har ett allmänt accepterat värde och är utgivna av en stat. Fiatvaluta kan både vara kontant och digital. Brottsvinster tvättas idag också via kryptovaluta som inte fungerar som en fiatvaluta då kryptovaluta inte har någon statlig utgivare (Polismyndigheten, 2021c, 2022c). Kryptovaluta har hög anonymitet, är helt digital och gör att man slipper volymen av fysiska kontanter. Kryptovaluta kan vara volatil med stora värdeförändringar över kort tid (t.ex. Bitcoin och Ethereum) medan annan kryptovaluta kallad stablecoins (t.ex. USD Coin och USD Tether) är skapade för att ha ett 1:1 förhållande till den amerikanska dollarn (USD). Liknande med valutaväxling av kontanter så kan alltså penningtvätt med kryptovaluta också inkludera växling mellan kryptovalutor (Polismyndigheten, 2022c). Detta sker på

handelsplatser online via en webbläsare eller användandet av mobilappar. Populära exempel på sådana handelsplatser är Crypto.com, Coinbase, Kraken, Gemini och Robinhood (Nerdwallet, 2024). Populära exempel på web- och mobilappar för kryptovalutaplånböcker är Coinbase Wallet, MetaMask, Crypto.com DeFi Wallet, Exodus och Gemini Crypto Wallet (Forbes, 2024a). Mer information om kryptovalutor och penningtvättsupplägg av sådan valuta beskrivs i slutet av detta kapitel. Men det är bra att ha i åtanke redan nu att penningtvätt kan vara en mycket kreativ process som inte endast inkluderar fiatvaluta.

5.3 Utförelse av kontanter

Stora summor brottsvinster i form av kontanter forslas ut över Sveriges gränser årligen, detta sker både via fordon och flyg. Det förekommer också att svenska kronor växlas till en annan valuta, såsom EUR eller USD innan pengarna lämnar Sveriges gräns. Narkotikamarknaden genererar stora mängder kontanter och baserat på information från Encrochat flyttas årligen 80 % av dessa brottsvinster (ca 12,5 miljarder kronor) utanför Sveriges gräns och återinvesteras i ny narkotika (Polismyndigheten, 2021c, 2023d). Notera att denna siffra troligen är högre med tanke på att det saknas data från kriminella aktörer som inte använde Encrochat. Pengar flyttas (smugglas) med hjälp av så kallade penningkurirer, vilket är personer som fysiskt förflyttar kontanterna över Sveriges gräns. Dessa personer är ofta ostraffade med en indirekt koppling till kriminella, t.ex. vän till en vän. Vissa penningkurirer kan dock ha en direkt koppling till den organiserade brottsligheten och flertals omhändertagna kurirer har haft koppling till grov brottslighet och omnämnts i andra brott såsom narkotika-, ekonomiska-, terrorism- och extremismbrott (Polismyndigheten, 2023d).

Fordonstransport sker vanligtvis med lastbil till t.ex. Danmark, Nederländerna, Schweiz, Spanien, Polen, Tjeckien och Turkiet. Pengarna är ofta gömda i dolda fack eller på annat sätt och transporteras över Sveriges gräns via Öresundsbron och med färja från Trelleborg eller Helsingborg. En del av dessa transporter är också del av en storskalig kurirverksamhet med kopplings till växlingskontor som fraktar ut brottsvinster i form av nordiska valutor (SEK, NOK och DKK) och transporterar sedan tillbaka EUR och USD. Sådana transporter kan vara en del av narkotikaorganisatörers egna logistik eller ett samarbete med växlingskontor och penningkurirer (Polismyndigheten, 2023d).

Penningkurirer smugglar också systematisk ut kontanter via flyg vilket kan uppgå till mångmiljonbelopp per transport. För att pengarna inte ska bli upptäckta i flygplatsens säkerhetskontroller så används flera metoder, t.ex. så har kurirer ertappats med pengar tejpade på kroppen, dolda i kroppen, gömda i lönnfack samt nerpackade i incheckade resväskor (Polismyndigheten, 2023d). Dessa flygtransporter sker från Sveriges alla stora flygplatser och även från Köpenhamn. Vanliga destinationer är Tjeckien och Polen och troligtvis

transporteras kontanterna vidare till Nederländerna och Spanien för att omsättas i narkotikahandel. Angående transport utanför EU så har det observerats att penningkurirer frekvent trafikerar sträckan mellan Sverige och Turkiet med resväskor fyllda med 500-kronorssedlar. Exempelvis så har resväskor fyllda med kontanter till ett värde på 25 miljoner kronor påträffats vid ett tillfälle (Polismyndigheten, 2023d). Finanspolisen har också rapporterat om att stora brottsvinster transporteras från Sverige till Dubai och vidare till Afrikas horn (dvs. Djibouti, Eritrea, Etiopien och Somalia) (Polismyndigheten, 2022b). Uppdrag Granskning rapporterade att brottsvinster kan investeras i fastigheter i Dubai och att det finns fall där kriminella inom det dödliga våldet i Sverige har haft ett sådant upplägg. Betalningen för fastigheten kan göras på flera sätt, t.ex. med kontanter, banköverföring, kryptovaluta eller via Hawala överföring (SVT, 2024c).

Det har rapporterats att en del växlingskontor agerar svarta banker år kriminella aktörer (Polismyndigheten, 2021c). Dessa verksamheter förvarar kontanter, växlar dem till andra valutor såsom EUR och USD och bistår även med att transportera kontanterna ut från Sverige. Dessa kontor kan också vara en del av ett Hawala nätverk, vilket innebär att pengarna överförs utomlands utan att pengarna i direkt skede lämnar landets gräns (Polismyndigheten, 2023d).

5.4 Hawala och hawaladarer

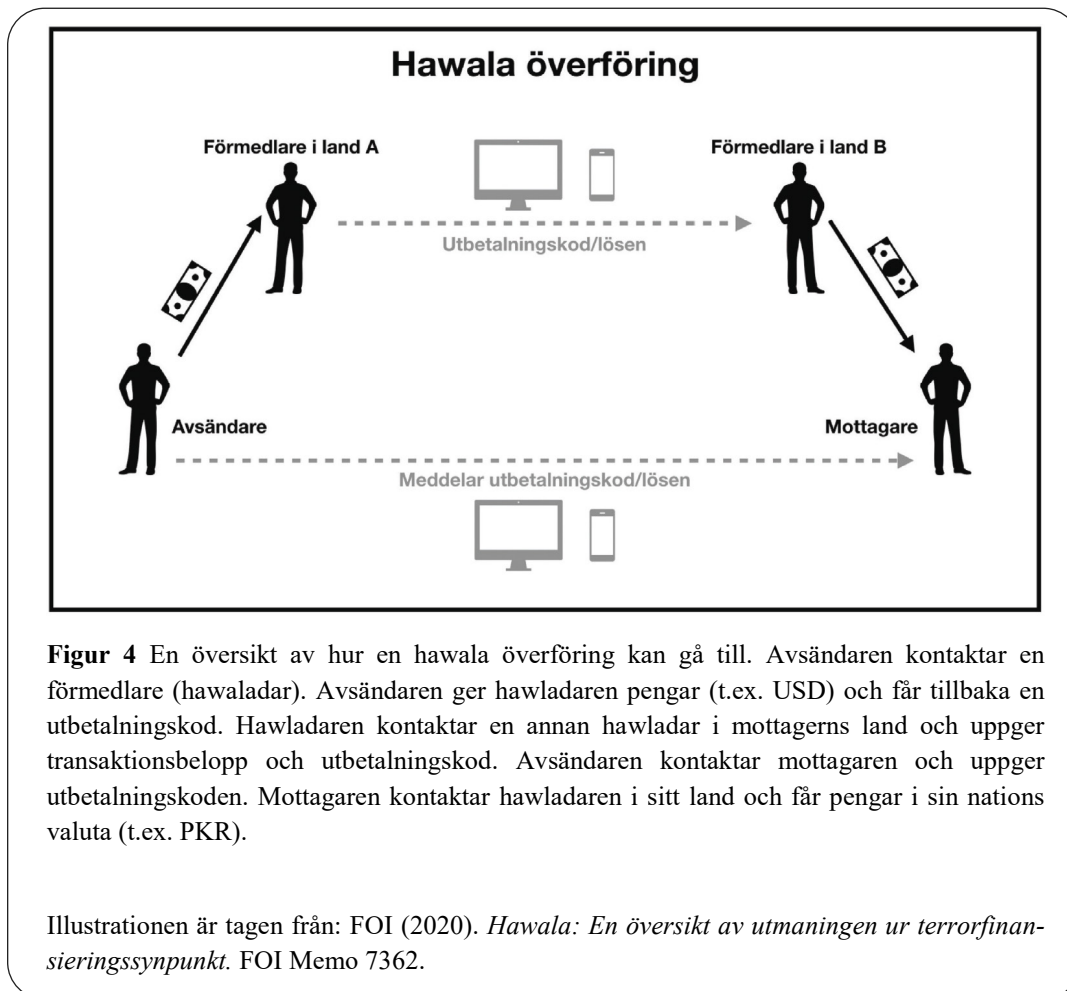
Hawala kan beskrivas som att överföra pengar utan att flytta pengar. Ordet hawala är arabiska och betyder ”överföring” och utvecklades i Indien innan det moderna banksystemet introducerades (Jost & Sandhu, 2000). Med hawalasystemet flyttas pengar från en förmedlare (kallad hawaladar) till en annan hawaladar. Dessa två personer behöver inte ha en geografisk begränsning, de kan t.ex. befinna sig i två olika städer i Sverige eller på två olika kontinenter (FOI, 2020). Systemet bygger på ömsesidigt förtroende mellan hawaladarer och fungerar utanför ett etablerat finansiellt system. Hawala är lagligt enligt svensk lagstiftning men för att tillhandahålla tjänsten krävs tillstånd från finansinspektion (Finansinspektionen, 2021). Majoriteten av ekonomiska överföringar via hawala har goda ändamål. Det är dock välkänt att hawala också används för att tvätta brottsvinster och finansiera terror (FOI, 2020; Jost & Sandhu, 2000; Polismyndigheten, 2024j). För att förtydliga hur hawala fungerar ges ett fiktivt exempel, med aktuell växlingskurs, från Jost och Sandhu (2000) nedan:

Abdul är från Pakistan och bor och jobbar som taxichaufför i New York. Han har sparat 5000 USD och vill skicka pengarna till sin bror Mohammad som bor i Karachi, Pakistan. Abdul kontaktar en taxikollega som heter Iqbal. Förutom att vara taxichaufför är också Iqbal en hawaladar i ett Hawala nätverk. Iqbal erbjuder att han kunna överföra 5000 USD direkt till en hawaladar i

Karachi. Den enda kostnaden för Abdul är att Iqbal vill ha 5 % i provision, samt att han kan erbjuda en växlingskurs på 250 pakistansk rupie (PKR) per USD. Detta är bättre än vad banken kan erbjuda i växlingskurs och det är ingen väntetid för en internationell överföring. Abdul behöver inte heller öppna ett bankkonto för att göra överföringen. Abdul går med på detta och efter valutaväxlingen kommer han kunna skicka 1,28 miljoner PKR. Detta visar på hur hawaladarer kan ha en parallell verksamhet vid sidan av sina jobb.

Abdul kommer överens med Iqbal och nu sker överföringen. Vanligtvis involverar detta att hawaladaren (Iqbal) får pengarna (i detta exempel 5000 USD) och ger en specifik utbetalningskod till avsändaren (Abdul) som avsändaren kan meddela till mottagaren (Abduls bror Mohammed i Karachi). Iqbal kontaktar en hawaladar vid namn Ghulam i Karachi och nämner transaktionsbelopp och utbetalningskod till honom. Samtidigt kontaktar Abdul sin bror i Karachi med samma kod. Mohammad går och träffar Ghulam i person och uppger utbetalningskoden för överföringen. Mohammad får därefter 1,28 miljoner PKR. Det finns nu en skuld mellan de två hawaladarna, dvs. Ghulam i Karachi är i skuld till Iqbal i New York. För att hålla koll på balansräkning bokförs transaktionen, men namnet på avsändaren och mottagaren nämns aldrig. Vid ett senare tillfälle gör Iqbal och Ghulam upp och balanserar ut sina skulder till varandra.

Överföringar via hawala har en hög anonymitet för avsändaren och mottagaren. Det är också vanligt att namnet på hawaladarna skrivs i kod eller i förkortad form i bokföringen (Jost & Sandhu, 2000). Överföringen är också snabb och har begränsad spårbarhet. Som nämndes i exemplet ovan är det också vanligt att hawala finns som en parallell verksamhet jämsmed näringsverksamheter som växlingskontor, resebyråer, skönhetssalonger och tobaksbutiker (Polismyndigheten, 2023d, 2024j). En översikt av en hawala överföring kan ses nedan i Figur 4. Förutom kontanter så sker också kontotransaktioner, betalning via digitala tjänster (t.ex. mobilappen Swish) och växling och överföring med kryptovaluta. Ett exempel är att kontanter hämtas av en kurir för att sedan växlas till kryptovaluta, sedan skickas denna kryptovaluta utomlands till kryptoplånböcker (Polismyndigheten, 2024j). Skulderna mellan hawaladarer kan regleras via pengar, varor eller tjänster. Några exempel är att pengar överförs elektroniskt i klumpsummor, kontanter förflyttas av en kurir, export av varor för försäljning i mottagarlandet och smuggling av guld eller ädelstenar (FOI, 2020; Polismyndigheten, 2021c, 2023d).

Det har observerats i informationen från Encrochat att hawala används av internationella narkotikaorganisatörer för att tvätta brottsvinster och flytta pengar mellan länder (Polismyndigheten, 2021c). Finanspolisen har också rapporterat om att pengar skickas in till Sverige via Hawala som ingår i penningtvättsupplägg (Polismyndigheten, 2023d).

5.5 Professionell penningtvätt och möjliggörare

Förutom hawaladarer och penningkurirer som nämnts ovan så finns det andra PML-aktörer (professional money launderers) i Sverige som agerar illegalt i sin verksamhet för att tvätta pengar. Dessa personer är så kallade ”möjliggörare” för penningtvätt och kan vara svårupptäckta och finnas i professionella yrken. Exempel på sådana PML-aktörer är fastighetsmäklare, kreditgivare, advokater, revisorer, betaltjänsteombud och kryptoväxlare. Finanspolisen har rapporterat att en stor del av PML-aktörerna förmedlar tjänster åt flera kriminella nätverk. Deras penningtvättjänster erbjuds mot ersättning och kan kosta några procent upp till 40 % av penningvärdet (Polismyndigheten, 2024j). För att ytterligare belysa rollen som PML-aktörer har så kan nämnas att Europol uppskattar att mer än 80 % av de kriminella nätverken använder sig av legal företagsstruktur. Omkring hälften startar egna legala företagsstrukturer eller

infiltrerar etablerade företag. Dessa nätverk tvättar pengar i en parallell ekonomi som undgår granskning inom det etablerade finansiella systemet i samhället (Europol, 2021). Europol nämner att omkring 70 % av kriminella nätverk i EU använder sig av enkla penningtvättsupplägg, medan 30 % använder sig av professionella upplägg vilket kan inkludera PML-aktörer (Europol, 2023). Nedan ges exempel på professionella penningtvättare och hur de kan vara involverad i organiserad brottslighet.

- Fastighetsmäklare kan ingå i ett penningtvättsupplägg genom att systematiskt köpa och sälja fastigheter, vilket gör det möjligt att tvätta stora summor pengar. Detta kan vara både fastigheter i Sverige och utomlands. Fastighetsmäklaren kan vara en del av den organiserade brottsligheten och medvetet tvätta pengar mot ersättning. Finns det misstanke om penningtvätt mellan köpare och säljare rapporteras det av banken, dock är det ovanligt att mäklaren rapporteras eller överhuvudtaget omnämns i bankens fastighetsrapporter. Underrättelseverksamhet har påvisat penningtvättsupplägg med mäklare i Sverige (Polismyndigheten, 2021b) och Finanspolisen bedömer att mörkertalet är stort angående antalet PML-aktörer som arbetar som mäklare (Polismyndigheten, 2024j). Liknande med en advokat/jurist så har mäklare tillgång till ett klientmedelskonto, vilket kan användas för att t.ex. skicka och överföra pengar utomlands för att minska spårbarheten. För att legitimera transaktioner kan fabricerade köpekontrakt användas. Det förekommer också att mäklare övervärderar fastigheter med syfte att tvätta pengar. Det gör det möjligt för köparen att ta stora bolån som betalas av med brottsvinster, sådana lån kan t.ex. ges av en kreditgivare som agerar möjliggörare på banken. En annan metod som rapporterats är att förfälskade dokument används för att erhålla bolån (Polismyndigheten, 2021b). En fastighet kan också undervärderas och säljaren kompenseras då av köparen, med brottsvinster, vid sidan av den officiella affären. Ett ytterligare penningtvättsupplägg som nämns av Finanspolisen är mäklare som säljer fastigheter till en ”målvalt” med syfte att renovera fastigheten. Renoveringen sker med brottsvinster och svart arbetskraft, sedan säljs fastigheten vidare (Polismyndigheten, 2024j). En målvalt är en person *”som syns utåt när kriminella vill dölja vilka de är och sina ekonomiska förhållanden”* (Polismyndigheten, 2024i).
- Kreditgivare finns vid banker och andra finansiella institut. Handläggare som har tillgång till finansiella system och kan bevilja lån kan agera som möjliggörare för att förflytta brottsvinster in i den legala ekonomin. Brottsupplägget innebär att lån eller kredit beviljas som sedan återbetalas med brottsvinster. En metod är också att sådana lån ansöks med falska anställningsbevis. Målvakter kan stå för lånen, dvs. att en eller flera personer står på lånen men de betalar inte av lånen. Lånen

betalas istället av med brottsvinster av en tredje kriminell aktör. Som nämnts ovan angående fastighetsmäklare så kan bolån beviljas med falska underlag av en banktjänsteman, för att sedan återbetalas med brottsvinster (Polismyndigheten, 2024j).

- Advokater/jurister kan bistå kriminella aktörer med upplägg för bedrägeribrott och penningtvätt genom att t.ex. sätta upp skalbolag, placera pengar i stiftelser, skatteupplägg och ta över företag med syfte att dölja och tvätta pengar (Europol, 2021; Polismyndigheten, 2024j). De kan också dela information om brottsmål och deras insyn i pågående utredningar. En metod som omnämns inom penningtvätt är användandet av klientmedelskonton för att dölja och integrera brottsvinster i den legala ekonomin. Då dessa konton har sekretess rörande en klient så har banker bristfällig insyn. Penningtvättsupplägg kan också bestå av komplexa företagsstrukturer och svårupptäckta transaktioner. Det är advokatsamfundet som utövar tillsyn för att upptäcka och motverka penningtvättsupplägg, dock så har samfundet ingen skyldighet att underätta till Finanspolisen vilket kan vara en ökad sårbarhet (Polismyndigheten, 2024j).
- Revisorer granskar redovisning och förvaltning inom verksamheter. De är skyldiga att följa penningtvättslagen och Revisorsinspektionens föreskrifter om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (RIFS 2021:1). Revisorer är därför viktiga personer för att kunna upptäcka och rapportera penningtvätt (Polismyndigheten, 2023b). Men de kan också ha en betydande roll inom den organiserade brottligheten och agera som möjliggörare för penningtvätt. Ytterligare så har revisorer insyn i verksameters ekonomi och kan dela information om eller direkt ingå i penningtvättsupplägg. En revisor kan t.ex. godkänna ett företags felaktiga årsredovisning, övervärdera tillgångarna i företaget eller bistå med skatteupplägg med syfte att dölja tillgångar (Polismyndigheten, 2024j).
- Betaltjänster kan vara en sidotjänst hos t.ex. tobakshandlare, frisörer, resebyråer och växlingskontor (vilka blir då betaltjänstombud). De vanligaste utländska betalningsinstituten i Sverige är RIA, Western Union, Small World och MoneyGram. Dessa betaltjänster gör det möjligt att skicka pengar utomlands och en del erbjuder också valutaväxling (Polismyndigheten, 2021e). För att förmedla dessa betaltjänster krävs en ansökan till och ett godkänt tillstånd från Finansinspektionen (Finansinspektionen, 2024b). Penningtvätt sker genom internationella och nationella transaktioner både med kontanter och kortbetalning. För att minska spårbarheten kan olika identiteter användas för samma avsändare. Penningtvättslagen kräver kundkännedom om beloppet överstiger

1000 EUR. Det förekommer då att flera mindre belopp skickas under denna gräns av exempelvis flera avsändare till samma mottagare. Denna metod kallas för ”smurfing” och används för att minska risken för att bli upptäckt (Polismyndigheten, 2021e). Det har rapporterats om att kriminella aktörer arbetar som företrädare för betaltjänstombud. I en rapport om penningtvätt via betaltjänstombud från polisens nationella operativa avdelning förekom 23 % av 1890 företrädare i samband med underrättelser om grov brottslighet, vissa hade också en koppling till kriminella nätverk (Polismyndigheten, 2021e). Det kan också finnas företrädare för ombuden som inte är kriminella men möjliggör penningtvätt mot ersättning. Det är mer vanligt att en misstänkt kund för penningtvätt rapporteras snarare än ombudet. En ytterligare problematik är att betaltjänstombudet inte är rapporteringspliktig utan det är betalningsinstitutet som ska rapportera misstänkt penningtvätt (Polismyndigheten, 2024j).

- Varuhandlare kan bistå kriminella aktörer med att tvätta kontanter till materiella värdesaker. Detta kan vara handel med t.ex. konst, bilar, båtar, guld och klockor (Brå, 2021). Handel med kontanter som överstiger 5000 EUR omfattas av penningtvättslagen men handel av varor med syfte att tvätta pengar sker också via digitala köp. Varuhandlare kan vara PML-aktörer som medvetet hjälper kriminella aktörer tvätta pengar (Polismyndigheten, 2024j). I det dekrypterade materialet från Encrochat uppmärksammades det att klockhandel var framträdande inom penningtvätt. Rapporter om penningtvätt som inkommer till Finanspolisen för sådana affärer berör dock sällan verksamhetsutövaren. Transaktioner för klockhandel är också en vanlig orsak till varför banker misstänker penningtvätt. Det har också rapporterats att presentkort används för att tvätta brottsvinster och kringgå rapporteringsskyldighet om penningtvätt. Dessa presentkort säljs till ett värde strax under 5000 EUR. Köparen betalar med kontanta brottsvinster och får ut vita ”pengar” i form av presentkort. Dessa kort kan köpas in under flera tillfällen. Presentkortet används sedan för att inhandla en dyr klocka eller annan lyxvara (Polismyndigheten, 2024j).

5.6 Spelmarknaden (nätcasinon m.m.)

Det finns flera upplägg för att tvätta pengar i spelmarknaden. Rapporterade metoder som nämns är bl.a. användandet av nätcasinon, statliga kasinon och spel med vadhållning på hästar och annan sport (Polismyndigheten, 2021d). Det har även rapporterats att pengar tvättas via onlinespel som Counter-Strike, Fortnite och Roblox (Forbes, 2023; PC Gamer, 2023; SVT, 2024a; TechRaptor, 2019).

Ett exempel på penningtvättsupplägg via nätcasinon inkluderar uppgjorda online pokerspel där fyra personer känner varandra och har telefonkontakt. Tre personer förlorar avsiktlig vilket gör det möjligt att flytta pengar till den fjärde personen som sedan flyttar spelvinsterna till sitt bankkonto. En annan metod är att flytta brottsvinster insatta på ett bankkonto till ett spelkonto (t.ex. på ett nätcasino), dessa pengar ligger sedan kvar där en kortare tid och förs sedan över till ett bankkonto. Denna överföring kan då ses som en spelvinst för att överföringen kommer från ett spelbolag. Dessa pengar kan också ligga kvar en längre tid på spelkontot med syftet att dölja brottsvinster från myndigheter. Ett annat upplägg är att pengar sätts in i omgångar, detta för att undvika att spelbolaget misstänker låg omsättning på spelkontot. Personen bakom kontot kan också spela på olika casinospel som har hög återbetalningsprocent. För att göra det svårare att identifiera personen bakom ett spelkonto så kan målvakter användas. Det kan innefatta att flera användare överför eller swishar pengar till ett eller flera målvaktsbankkonton och pengarna sätts sedan in på ett spelkonto. Sådana överföringar kan göras via ett betalningsinstitut såsom Ria eller Western Union som accepterar kontanter. Tjänster som PayPal kan sedan användas för att sätta in pengar på ett spelkonto. Spelkontot kan också innehållas av en målvakt vilket försvårar ytterligare möjligheten att se sambandet mellan personer och transaktionerna (Polismyndigheten, 2021d).

Statliga kasinon kan också användas för penningtvätt och möjliggör växling av kontanter till spelmarkörer. Spelmarkörerna kan användas för att spela på casinospel och sedan växlas tillbaka till kontanter eller sättas in på ett bankkonto. En stor del av spelmarkörerna kan också medvetet inte spelas för utan används endast för att växla tillbaka till fiatvaluta (Polismyndigheten, 2021d). Penningtvätt via vadhållning kan ske via spel på hästar eller annan sport genom spelombud/online. Ett annat upplägg att tvätta pengar är matchfixning inom exempelvis fotboll. Detta kan ske genom att brottsvinster läggs som odds och spelare i ett lag med högre odds medvetet förlorar. Vinsten som betalas ut resulterar i tvättade pengar som kan också ha ökat i värde. Då fotbollsklubbar kan ha stora tillgångar finns det en oro att kriminella aktörer försöker infiltrera eller ta över klubbar och använda dem för penningtvätt. Detta kan göras genom att t.ex. köpa och sälja spelare, försöka styra antal mål eller antalet vinster och förluster (Dagens Nyheter, 2024; Polismyndigheten, 2021d; Svenska fotbollförbundet, 2022).

Enligt Finanspolisen hade 58 % av de misstänkta personerna för penningtvätt rapporterade av spelbolagen en koppling till kriminella nätverk. Av de rapporterade personerna förekom 34 % också i underrättelser om narkotika, vapen eller våld. Det finns därför en koppling mellan penningtvätt via spelmarknaden och narkotikamarknaden (Polismyndigheten, 2021d).

Inom data-, video- och mobilspelsbranschen tvättas pengar genom bl.a. virtuell valuta och digitala nycklar för att låsa upp lådor med virtuella objekt i online-spel. Ett tillvägagångssätt är att stulna bank- och kreditkortsuppgifter används för att köpa virtuell valuta, nycklar, vapen, skins eller karaktärer m.m. i spelen. Skins är föremål som förändrar utseendet på bl.a. spelarens karaktär och vapen. Dessa virtuella objekt kan sedan flyttas mellan användarkonton i spelen för att minska spårbarheten. Slutligen säljs dessa objekt för fiat- eller kryptovaluta på online marknadsplatser (AML Intelligence, 2024; TechRaptor, 2019; The Economist, 2019).

5.7 Att tvätta pengar omedvetet

Att hjälpa en person i tron att det är med gott syfte men att egentligen ha blivit lurad att tvätta pengar är en metod som används av kriminella aktörer. Ett exempel på en sådana metod är att en person blir kontaktad av en främling antingen fysiskt eller digitalt. Främlingen (dvs. gärningspersonen) uppger att hen behöver hjälp med att flytta pengar och kan betala en viss provision för detta. Främlingen uppger också att det är riskfritt. Personen ombeds att lämna ut bankkontonummer eller telefonnummer för en bank eller Swish transaktion och sedan skicka dessa pengar vidare till en annan gärningsperson (Europol, 2016). Ett annat upplägg är att en person får en Swish-transaktion från en främling. Främlingen kontaktar personen och uppger att transaktion var till fel telefonnummer och skulle egentligen skickas till ett annat telefonnummer. Om personen hjälper till med detta så får hen en viss provision. Med dessa metoder kan personen omedvetet bli en penningmålsvakt och det har blivit allt vanligare att ungdomar utnyttjas (Nordea, 2024).

5.8 Kryptovaluta och kryptoväxlare

Kryptovaluta är digitala betalningsmedel utanför det officiella finansiella systemet. Detta betyder att betalningar sker utan att involvera banker, det är därför inte möjligt för banker att verifiera transaktioner. De två vanligaste typerna av kryptovaluta är Bitcoin och Ethereum. Kryptering används för att göra transaktionerna säkra. I mer detalj, när en transaktion utförs så uppdateras detta i ett krypterat offentligt transaktionsregister kallat ”distributed ledger” eller ”blockchain”. Denna blockchain är alltså ett register över alla transaktioner och den ägs av alla som äger kryptovalutan. För att en transaktion ska vara giltig behöver den uppdatera blockchain med ett nytt block av data i den offentliga blockchain mellan miljontals användare. Detta skapar transparens över digitala adresser samt antal och storleken på genomförda transaktioner. Det blir också möjligt att verifiera transaktioner utanför ett officiellt banksystem. Det kan jämföras med att varje bankanvändare måste ha tillgång till bankens hela transaktionsregister på sin egen dator och vid varje överföring ska registret uppdateras och stämma överens på alla andra bankanvändares

transaktionsregister i deras datorer. När ett nytt block uppdateras på en blockchain så behöver informationen uppdateras med en matematisk krypteringsuppgift (European Parliament, 2023). Av denna anledning kommer varje transaktion med en avgift, vilket är vanligtvis 1–5 USD (Forbes, 2024b). Denna krypteringsuppgift löses via så kallad ”mining” som verifierar transaktionen och förhindrar att samma kryptovaluta kan användas mer än en gång. Mining kräver dock storskalig intensiv datorkraft och förbrukar enorma mängder el. Mining gör det också möjligt för så kallade ”miners” (dvs. personer eller företag som har mining som syssla) att intjäna kryptovaluta som belöning för den som snabbast kan lösa en krypteringsuppgift (Finansinspektionen, 2024d).

Kryptovaluta används främst för investering men är också lockande inom penningtvätt då varje transaktion är pseudo-anonym. Detta betyder att endast en digital adress från en digital kryptoplånbok registreras, vilket gör det möjligt att spåra transaktioner men desto svårare att identifiera användaren. Populära exempel på web- och mobilappar för kryptovalutaplånböcker är Coinbase Wallet, MetaMask, Crypto.com DeFi Wallet, Exodus och Gemini Crypto Wallet (Forbes, 2024a). Digitala banker (så kallade neobanker) erbjuder plånböcker för både fiat- och populära kryptovalutor och gör det möjligt att både köpa med och överföra valuta mellan personer (Polismyndigheten, 2022c). Vissa neobanker erbjuder också digitala och/eller fysiska kort kopplade till kryptoplånböcker. Detta är idag tillgängligt eller under utveckling även för stora kortaktörer som VISA och Mastercard (Techopedia, 2024). Kryptovaluta kan också användas för köp via t.ex. PayPal (där kryptovalutan först växlas till fiatvaluta), köp på darknet och köp av presentkort för välkända butiker såsom Amazon och Apple (Polismyndigheten, 2022c). Enligt *”Lag (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet”* är förvaltning av eller handel med virtuell valuta registreringspliktig till Finansinspektionen. Kryptovaluta omfattas därför av penningtvättslagen och så kallade kryptoväxlare som bistår kriminella aktörer gör sig skyldiga till penningtvätt. Av de misstanker rapporter om penningtvätt som inkom till Finanspolisen 2022 var ca 5 % angående kryptovalutor och detta var en ökning från under 1 % jämfört med åren 2014–2016 (Polismyndigheten, 2022c).

En kryptoväxlare är en person med fördjupad kunskap om kryptovalutor, hur de fungerar, hanteras, växlas samt vilka system och handelsplatser som finns tillgängliga. En kryptoväxlare kan göra avancerade penningtvättsupplägg mot en viss procent provision, en procentsats på 4 % har rapporterats i en tidigare dom från 2022 där en kryptoväxlare hanterat omkring 30 miljoner kronor från brottslig verksamhet (Polismyndigheten, 2024j). Genom att en kryptoväxlare bistår kriminella aktörer kan brottsvinster skickas mellan länder utan fördröjning samt öka anonymiteten av pengarnas ursprung. En del kryptoväxlare är aktiva på så kallade peer-to-peer (P2P) plattformar som kan vara online via webbläsare eller genom mobilappar, vilket är handelsplatser online där köpare

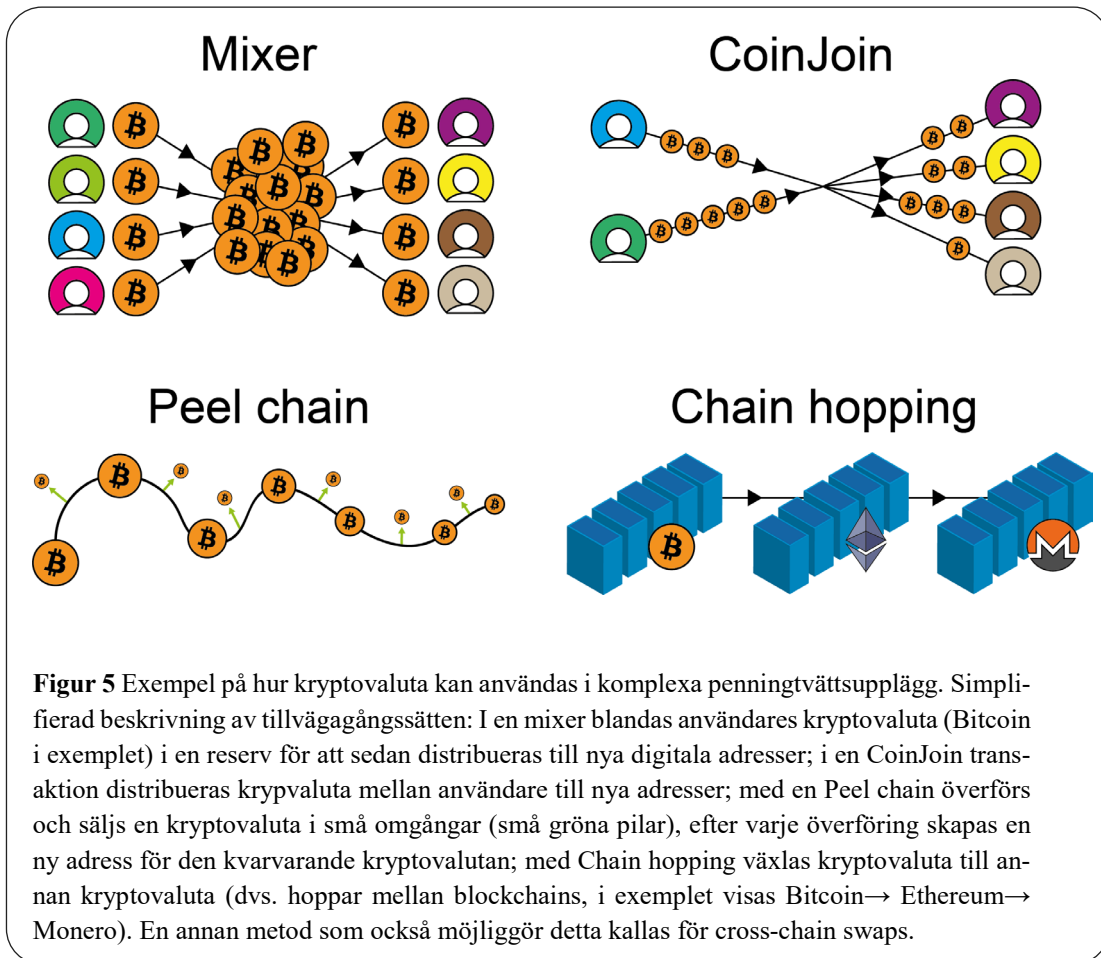
och säljare tar kontakt med varandra. Populära exempel på sådana handelsplatser är Crypto.com, Coinbase, Kraken, Gemini och Robinhood (Nerdwallet, 2024). Ett upplägg som rapporterats är att kryptoväxlare tar emot Swish-inbetalningar eller kontoinsättningar och är ibland själva omedvetna om att växlingen till kryptovaluta är olaglig under penningtvättslagen (Polismyndigheten, 2021c, 2024j). Kryptoväxlare som tvättar pengar finns i kriminella nätverk, som PML-aktör som serverar en eller flera nätverk eller som fristående PML-aktör med olika typer av kriminella uppdragsgivare (Polismyndigheten, 2024j). Nedan beskrivs olika tillvägagångssätt för att tvätta brottsvinster med kryptovaluta (se även en översikt i Figur 5). Målet med många av uppläggen är att öka anonymiteten och minska spårbarheten av transaktionerna på en eller flera blockchain:

- Att växla pengar och överföra kryptovaluta mellan kryptoplånböcker är en ”simplare” form av penningtvätt. Detta kan ske via växling av digital fiatvaluta (t.ex. kronor på ett bankkonto) till kryptovaluta som innan eller efter växlingen skiktas genom flera transaktioner. Några exempel är att denna skiktning består av överföringar av fiatvaluta till flera personers eller målvakters bankkonton, köp av kryptovaluta på en online handelsplats eller kryptotransaktioner till olika kryptoplånböcker för att sedan säljas tillbaka till fiatvaluta på en annan handelsplats (Polismyndigheten, 2022c).
- Mixers (också kallade tumblers) är tjänster som vanligtvis kan erhållas mot en avgift. En kryptovaluta-mixer är en tjänst där kryptovaluta från flera användares kryptoplånböcker överförs via transaktioner, samlas och mixas i en gemensam plånbok. Sådana gemensamma plånböcker kan också ha en stor reserv av kryptovaluta som också mixas med användarnas kryptovaluta. Efteråt så betalas kryptovalutan tillbaka från den samlade mixade potten via transaktioner till nya digitala adresser (Polismyndigheten, 2022c).
- CoinJoin innebär att flera personer kombinerar deras transaktioner till en gemensam transaktion som är decentraliserad utan en tredje part. Kryptovaluta från flera personer samlas samman i en transaktion som sedan distribueras tillbaka till nya digitala adresser. CoinJoin är möjligt för att en transaktion kan innehålla digitala signaturer av så kallade smarta kontrakt från mer än en person (Bitcoin Magazine, 2021). En CoinJoin-transaktion kan innehålla digitala signaturer från flera hundratal personer (Bitlyrics, 2023). Smarta kontrakt är digitala ”kontrakt” som består av kod som beskriver och utför transaktioner. När villkoren uppfylls körs koden automatiskt. Genom att signera sådana kontrakt mellan användare kan transaktioner utföras decentraliserat utan en tredje part som förmedlar transaktionen. Smarta kontrakt gör det alltså

möjligt att utföra komplicerade transaktioner utan att använda online handelsplatser för kryptovaluta (Polismyndigheten, 2022c).

- Peel chain är en metod där kryptovalutan överförs i små men många transaktioner. Detta kan vara transaktioner till en online växlingstjänst där kryptovalutan växlas till digital fiatvaluta. Detta upplägg är likt upplägget med smurfing för att tvätta kontanter via flera små överföringar. En betydande skillnad är att en peel chain kan vara automatiserad och bestå av flera hundra till tusentals små transaktioner. Efter varje transaktion skapas en ny digital adress för kvarvarande kryptovaluta. En annan skillnad jämfört med smurfing är att originaladressen där kryptovalutan ursprungligen fanns behålls gömd (Deloitte, 2024; Hudson Intelligence, 2024; Polismyndigheten, 2022c).
- Chain hopping och cross-chain swaps är två metoder som möjliggör att kryptovaluta växlas från en blockchain till en annan kryptovaluta på en annan blockchain (t.ex. från Bitcoin till Ethereum). Chain hopping använder vanligen en cross-chain bridge, vilket är ett program som möjliggör överföring mellan blockchains. Det kan vara decentraliserat och användare signerar smarta kontrakt för att genomföra transaktioner utan att involvera en tredje part. Cross-chain swaps byter kryptovalutor mellan blockchain men det sker utan en cross-chain bridge och organiseras med smarta kontrakt mellan användare. Dessa upplägg blir alltmer populära inom penningtvätt och gör det möjligt att växla volatila kryptovalutor som Bitcoin till stablecoins som har 1:1 förhållande till USD (exempel på sådana kryptovalutor är USD Coin och USD Tether). Det finns också så kallade privacy coins. Privacy coins är kryptovalutor som har skapas med syftet att ha hög anonymitet och några exempel på sådana valutor är Monero och Dash (Elliptic, 2023a, 2023b; Polismyndigheten, 2022c).

Brottsvinster från olika aktiviteter tvättas genom kryptovaluta. Detta inkluderar bl.a. bedrägerier, köp på darknet och narkotikamarknaden men även terrorism (Polismyndigheten, 2021c, 2022c). Bedrägerier är den mest förekommande anledningen när misstankerapporter om penningtvätt via kryptovaluta rapporteras till finanspolisen (Polismyndigheten, 2022c). Många bedrägerier genererar brottsvinster i form av digital fiatvaluta vilket kan växlas till kryptovaluta på legala marknadsplatser online. Finanspolisen har identifierat en koppling till organiserad brottslighet för många av de inrapporterade personerna. Omkring en tredjedel förekommer i underrättelser om brott och narkotika är det vanligaste brottsområdet. Vissa handelsplatser och decentraliserade överföringar av kryptovaluta saknar kundkännedomsprocesser vilket ökar anonymiteten bland användarna (Polismyndigheten, 2022c).

Idag är det också möjligt att köpa ägandebevis till digitala tillgångar såsom bilder, musik och konst. Dessa ägandebevis köps vanligen med kryptovaluta och kallas för non-fungible tokens (NFT) och liksom kryptovaluta finns de som data på en blockchain. NFT-marknaden har beskrivits ha en explosiv tillväxt under 2021. Den är också oreglerad och saknar kundkännedomsprocesser. Penningtvättsupplägg med NFT har uppmärksammat internationellt men i Sverige har endast ett fåtal rapporter hittills kommit in till Finanspolisen (Comply Advantage, 2022; Polismyndigheten, 2022c). Intresset för att använda kryptoväxlare och personer med specialistkompetens inom området växer för kriminella aktörer (Polismyndigheten, 2022c). I Finanspolisens årsrapport för 2023 framgår att illegala kryptoväxlare har en central roll inom bl.a. penningtvätt, bedrägerier och narkotikaförsäljning (Polismyndigheten, 2024c).

6 Påverkan på samhället

6.1 Ekonomiska förluster och omfattande fusk

Den kriminella ekonomin skapar en ond cirkel som riskerar att öka kriminalitet i samhället. Brottsvinster från narkotikahandel, bedrägerier, svarta inkomster, välfärdsbrottslighet m.m. tvättas vita och investeras i nya olagliga verksamheter och aktiviteter. Samtidigt skapar ett sårbart välfärdssystem baserat på tilltro utbrett välfärdsfusk med felaktiga utbetalningar från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket m.m. Tillsammans med den svarta ekonomin innefattande arbetslivskriminalitet, svart arbetskraft, momsbrott, skatteflykter m.m. går samhället miste om möjligtvis 100 miljarder kronor eller mer (Polismyndigheten, 2024m). Detta är mer än 20 gånger större än Migrationsverkets budget, 10 gånger större än Arbetsförmedlings budget eller 5 gånger större än Kriminalvårdens budget för år 2024. En annan jämförelse är att istället för att vara en samhällsförlust skulle 100 miljarder kunna användas för att tredubbla garantipension eller barnbidraget (ESV, 2024).

6.2 Systemhotande organiserad brottslighet

I en myndighetsgemensam lägesbild för år 2023 av den organiserade brottsligheten identifieras två –sannolikt systemhotande– fenomen av ekonomisk brottslighet. Dessa är ”1) *Kriminella nätverks angrepp på välfärden, och 2) att fler engagerar sig i den legala sfären för att bredda sin kriminella verksamhet*” (Polismyndigheten, 2023c). Den organiserade brottsligheten består av nätverksbaserad vinstdrivande brottslighet. Individerna har förmåga och vilja att använda bl.a. våld, hot, trakasserier och korruption (Brå, 2024b). I kriminella nätverk är kontakterna i nätverket av speciell betydelse och här spelar så kallade möjliggörare/insiders en viktig roll för att möjliggöra brott eller penningtvätt. Sådana möjliggörare finns i många delar av samhället och några exempel är politiker, advokater, varuhandlare, tjänstepersoner och fastighetsmäklare. När kommunala förvaltningar eller andra verksamheter är infiltrerade av organiserad brottslighet kan det vara svårt för personal att ta upp problem kring korruption och påtryckningar, detta skapar en så kallad ”tystnadskultur” (Gunnarson, 2023). Vidare så kan individer inom organiserad brottslighet skrämja tjänstepersoner via subtila hot om dennes privatliv (Brå, 2016). Det förekommer också våldsamma hot och avsikt att döda kopplat till brottslighet inom den kriminella ekonomin. Enligt den myndighetsgemensam lägesbilden så har den ekonomiska brottsligheten blivit vanligare och det förekommer brottsupplägg med företag, föreningar och stiftelser (Polismyndigheten, 2023c). Det svenska samhället bygger på en tillitsbaserad förvaltning där stora välfärdsresurser delas ut. Detta gör kommuner sårbara för organiserad brottslighet. Exempelvis så kan falskt angivna uppgifter få en kaskadeffekt vid

ärendehantering då register för identitet inte samkörs mellan myndigheter. Möjliggörare utgör ett hot mot demokratin och kan påverka t.ex. politiskt beslutsfattande, rättsprocessen och myndighetsutövning. Möjliggörare kan använda otillåten påverkan som infiltrering, korruption, hot och utpressning (Polismyndigheten, 2023c). Tjänstepersoner som agerar som möjliggörare inom statliga myndigheter och kommuner kan fatta beslut som får stora ekonomiska konsekvenser för samhället (Polismyndigheten, 2023c; SOU, 2023). Med organiserad brottslighet på lokal nivå kan parallella samhällsstrukturer växa fram med alternativa ekonomiska system och illegala ekonomier (Gunnarson, 2023). Den kriminella ekonomin hotar därför både demokratin och välfärdssystemet och ger en ökad risk för framväxten av parallellsamhällen.

6.3 Integrering i brottslig och legitim affärsverksamhet

Att den kriminella ekonomin påverkar näringslivet och är integrerad i företagsverksamhet belystes i en studie av 12 768 individer som ansågs ingå i organiserad brottslighet enligt Polismyndigheten (data från 2017). Av dessa individer hade omkring 34 % företagsengagemang (såsom styrelseordförande, styrelseledamot eller suppleant). Detta innefattade bolag, enskilda firmor, bostads- och hyresrättsföreningar, övriga föreningar och stiftelser. Flertal individer med företagsengagemang hade också brottsmisstankar, vilket inkluderade: ekonomisk brottslighet (8,3 %), narkotikabrott (8,3 %), våldsbrott (4,3 %) och övriga brott (15,5 %) (Rostami & Mondani, 2024). Vidare så verkade vissa företagsledare agera som möjliggörare för brott. Dessa resultat visar på hur den kriminella ekonomin är integrerad i brottslig och legitim affärsverksamhet (Rostami & Mondani, 2024). I en undersökning angående företagstrygghet i Sverige svarade 14 000 företag varav 60 % var oroliga för brott och 40 % hade utsatts för brott. Dessa brott var främst stöld, skadegörelse och bedrägeri. Företag som var mest utsatta fanns i hotell-, restaurang-, handels- och fastighetsbranschen. Tio procent av företagen svarade också att de övervägt att flytta eller lägga ned verksamheten (Stiftelsen Tryggare Sverige, 2023). Den kriminella ekonomin är därför inte endast integrerad inom viss företagsverksamhet utan har även en negativ påverkan på seriösa företag som inte är infiltrerade. Oseriösa företag kan konkurrera på ojämna villkor såsom att undvika att betala skatt eller följa lagar och regler. Detta ger legitima affärsverksamheter en nackdel på marknaden (Polismyndigheten, 2024m). Infiltrering av kriminella aktörer och genererade brottsvinster i verksamheter kan skapa osäkerhet och avskräcka investeringar. Detta kan i sin tur hindra ekonomisk tillväxt och utveckling i samhället och försämra Sveriges attraktions och konkurrenskraft.

6.4 Utbredd samhällspåverkan

Andra exempel på samhällssektorer påverkade av den kriminella ekonomin är t.ex. byggbranschen, idrotten och vården. Fusk vid byggandet av bostadsrätter och oegentligheter i bostadsrättsföreningar orsakar stora ekonomiska förluster för de boende och skapar minskat förtroende till bostadsmarknaden (SVT, 2024b). Oseriösa byggföretag och entreprenörer är även delaktiga i stora projektet finansierade av staten och kommuner, t.ex. bygget av nya Slussen i Stockholm där bolag som sysslat med bokföringsbrott, bluffakturor, svarta löner och grov penningtvätt varit delaktiga (Sveriges Radio, 2024). Oseriösa företag i offentliga upphandlingar finns som nämnts ovan i byggbranschen men förekommer även i städ-, taxi- och flyttjänster m.m. Vanligtvis levererar företagen de upphandlade tjänsterna men kan sänka sina kostnader jämfört med konkurrerande företag som följer lagar och regler. Några exempel på hur kostnader kan sänkas är att: anlita utländsk arbetskraft som inte betalar skatt; personal som får lön under kollektivavtal; eller arbetet sker snabbt och ger dåligt resultat vilket syns först efter en viss tid (Svenskt Näringsliv, 2022). Idrottskorruption förekommer främst i storstäderna men förväntas få en ökad spridning i landet. Detta innefattar upplägg med bl.a. matchfixning och förmedling (försäljning) av fotbollsspelare för att generera vinster eller tvätta brottsvinster. Unga spelares vilja till framgång utnyttjas av oseriösa förmedlare. Idrottskorruption försvagar idrottsrörelsen men även förtroendet till samhället (Polismyndigheten, 2023a). Vård och omsorgsföretag är ett riskområde i den kriminella ekonomin enligt Ekobrottsmyndigheten (Läkartidningen, 2024). Dessa bolag kan vara infiltrerade av målvakter eller registrerade på personer med falsk identitet. Systemet är sårbarbart och har luckor, t.ex. så görs inga kontroller när oseriösa läkare fakturerar regioner och får pengar. Detta kan skada tilltron till hälso- och sjukvården men även innebära att folkhälsan drabbas negativt. Ett exempel är falska PCR-tester och felaktiga covidintyg under covid-19 pandemin som utfärdades av flera vårdcentraler. Infiltrering av organiserad brottslighet i vården kan öka hälsoklyftorna då samhällets mest svaga blir utsatta (Läkartidningen, 2024). Sammantaget, kan sociala klyftor och samhällsspänningar öka av organiserad brottslighet inom bygg-, idrott- och vårdsektorn samt andra delar av samhället. Detta leder till att ett fåtal kriminella aktörer har stora ekonomiska tillgångar jämfört med andra som kämpar för sitt uppehälle.

6.5 Narkotikamarknaden och det dödliga våldet

Det finns en koppling mellan kriminella nätverk, narkotikamarknaden och kriminell ekonomi. Kriminella nätverk har rapporterats syssla med bidragsbrott och bedrägerier för att generera brottsvinster. Sådana brottsupplägg kan inkludera upplägg med möjliggörare och företag (Polismyndigheten, 2021a). Bidrag som kopplas till nätverkskriminella är bl.a. aktivitetsstöd, sjukpenning och

tandvårdsbidrag (SOU, 2023) medan bedrägerier inkluderar identitets-, anons-, och kortbedrägerier m.m. (Polismyndigheten, 2022a). Vissa av dessa kriminella aktörer har varit involverade i skjutvapenvåld. En koppling har också observerats mellan t.ex. kortbedrägerier och narkotika- och vapenbrott (Polismyndigheten, 2021a, 2022a). Detta betyder att bidragsbrott och bedrägerier är en inkomstkälla för den organiserade brottsligheten som utövar dödligt våld i samhället och håller narkotikamarknaden levande i samhället.

7 Arbetet för att stoppa kriminell ekonomi

7.1 Myndighetsgemensamt samarbete

Att stoppa den kriminella ekonomin är en av regeringens strategier mot organiserad brottslighet: *”den grova organiserade brottsligheten är systemhotande och måste krossas. För att lyckas med det behöver den kriminella ekonomin strypas”* (Regeringen, 2024c). Målet består av fem delmål: *”1) förhindra utnyttjandet av offentliga medel; 2) förhindra att företag och föreningar används som brottsverktyg; 3) bekämpa narkotikarelaterad brottslighet; 4) effektivare administrativa åtgärder; och 5) öka återtagandet av brottsvinster”* (Regeringen, 2024e). Myndighetsgemensamt arbete är väsentligt för att kunna motarbeta den kriminella ekonomin. Samhällets sårbarheter som möjliggör ekonomiska brott behöver minska. I Sverige samarbetar 13 myndigheter mot den organiserade brottsligheten, dessa är: Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogden, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polisen, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket, Åklagarmyndigheten och Utbetalningsmyndigheten (Polismyndigheten, 2024g). Arbetet har tre inriktningar 1) strategiska personer som utgör ett samhällshot, 2) geografiska områden klassade som utsatta områden, och 3) aktörs- eller fenomenbaserad organiserad brottslighet. Med samhällshot menas att den ekonomiska, demokratiska och/eller fysiska säkerheten hotas. Den tredje punkten syftar till brottsfenomen som myndigheterna vill bekämpa men berörs inte i de två första punkterna (Polismyndigheten, 2024e). Utifrån den myndighetsgemensamma insatsen mot organiserad brottslighet finns också en insats riktad specifikt mot kriminell ekonomi (kallad Freja). Insatsen stödjer arbetet mot den organiserade brottsligheten och arbetet är främst underrättelsesdrivet och möjliggörs av en bred samverkan mellan myndigheter. Målet är bl.a. att återta de kriminellas brottsvinster, stoppa deras utnyttjandet av välfärdssystemet och granska företag för oegentligheter och användandet av otillåten påverkan (Polismyndigheten, 2024d). Från och med 2024 har också Utbetalningsmyndigheten inrättas vars mål är att *”förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet”* genom att granska och analysera

utbetalningar från Försäkringskassan, CSN, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten och Skatteverket (Utbetalningsmyndigheten, 2024a, 2024b).

Polisen leder också en samordningsfunktion mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Detta inkluderar bl.a. banker, mäklare, spelbranschen, revisorer, motorbranschen, konstbranschen, guldsmeds- och klockbranschen och Fin-Tech-branschen (teknologisk innovation inom finanssektorn, t.ex. neobanker och kryptovaluta) (Polismyndigheten, 2024l). Bekämpning mot penningtvätt kallas för AML (Anti-Money Laundering) och detta regleras i det regelverk som finns mot penningtvätt som banker och finansiella institut använder sig av (SAS Institute, 2024; SOU, 2016). I Sverige är det främst två lagar: *Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism*; och *Lag (2014:307) om straff för penningtvättsbrott*. Viktiga aktörer för att upptäcka och bekämpa penningtvätt i Sverige är Finansinspektionen och Finanspolisen (Finansinspektionen, 2023b). För ett effektivt bekämpande krävs också en bred samverkan mellan branscher vilket möjliggörs av polisens nationella samordningsfunktion som nämnts ovan (Polismyndigheten, 2024h). Inom EU kommer en ny myndighet införas 2025 för att bekämpa penningtvätt. Myndigheten Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism Authority (AMLA) kommer samordna nationella myndigheter att följa EU:s lagar, ha tillsynsbefogenheter och befogenhet att ålägga sanktioner och åtgärder (Europeiska kommissionen, 2024; Europeiska unionens råd, 2024).

Den svarta ekonomin är den största delen av den kriminella ekonomin och kan vara förknippad med arbetslivskriminalitet, vilket är en viktig inkomstkälla för den organiserad brottsligheten. Arbetslivskriminalitet kan innefatta brott som utnyttjar människor för att möjliggöra skattebrott, bokföringsbrott och penningtvätt (EBM, 2024a). För att motverka detta gav regeringen år 2022 nio myndigheter i uppdrag att samarbeta mot arbetslivskriminalitet och inrätta regionala center. Myndigheterna som är involverade är Polisen, Arbetsmiljöverket, Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Skatteverket och Åklagarmyndigheten (Regeringen, 2022). Dessa arbetslivskriminalitetscenter (AKC) ligger i polisens lokaler i sju av de större städerna i landet. De samarbetande myndigheterna arbetar för att upptäcka, motverka och förebygga arbetslivskriminalitet (Arbetsmiljöverket, 2024). Det myndighetsgemensamma samarbetet har gjort det möjligt att dela information lättare, men sekretess är fortfarande ett stort hinder. Speciellt är det ett hinder inom den ordinarie linjeverksamheten som inte är en del av satsningen mot den organiserade brottsligheten. Detta kan förhoppningsvis förändras i framtiden med tanke på att regeringen har startat en utredning med slutredovisning februari 2025 om hur sekretessen kan rivas upp. Målet är att information kan delas mellan myndigheter för att förebygga, utreda och bekämpa brott (Regeringen, 2023b).

7.2 Återta brottsvinster

Ett viktigt delmål för att motverka den kriminella ekonomin är att öka återtagandet av brottsvinster. Detta ingår i ett av Åklagarmyndighetens uppdrag och sker genom att åklagare yrkar på att brottsliga tillgångar ska förverkas. Förverka betyder att staten tar hand om tillgångarna. Sedan 2019 har ärenden med yrkande för förverkande ökat med 60 % varav en ökning med 17 % skedde bara under 2023 (Åklagarmyndigheten, 2024). Hittas pengar som används i penningtvätt, kontant eller digitalt, kan de tas i beslag och sedan kan domstol besluta att de ska förverkas. Åklagare kan också yrka för kvarstad, vilket betyder att gärningspersonens egendom säkras (hålls kvar) av Kronofogden under utredningen. Denna egendom kan sedan förverkas efter en fällande dom som inte längre kan överklagas (EBM, 2024e). En ny förverkandelagstiftning (självständigt förverkande) planeras också träda i kraft under november 2024 som gör det möjligt att återta brottsvinster utan brottsmisstanke, detta om egendomen inte står i proportion till legitima inkomstkällor. Detta inkluderar också t.ex. förverkande av pengar på ett bankkonto med ursprung från internetbedrägeri (Regeringen, 2024a). En av Kronofogdemyndighetens uppdrag är att utmäta tillgångar. Detta är en form av skuldreglering och sker då en person har tillgångar och/eller inkomster men vägrar att betala sina skulder (Kronofogdemyndigheten, 2024a). Kronofogden beslagtar då egendom som säljs och vinsten används för betala av skulderna (EBM, 2024e). Flera kriminella inom den organiserade brottsligheten saknar ekonomiska tillgångar och har stora skulder men innehar ändå dyra klockor, smycken, bilar och stora summor kontanter (Kronofogdemyndigheten, 2024b). Som exempel så har det rapporterades om att 200 gängkriminella i Stockholm har skulder på 56 miljoner kronor. Totalt har de en inkomst på 6,6 miljoner och 70 % av personerna har 0 kr i redovisad inkomst (SVT, 2023b). Att så höga summor beslagtas numera från kriminella av Kronofogden är möjligt tack vare det myndighetsgemensamma arbetet och en ny lag som infördes första augusti 2022. Med den nya lagen är det möjligt att utmäta egendom på distans. Detta sker genom digitala verktyg som gör att polis på plats kan se ifall gärningspersonen har skulder. Kronofogden kan sedan fatta beslut för utmätning med polis via telefon (Kronofogdemyndigheten, 2024b). Det finns också andra tillvägagångssätt för att återta brottsvinster bl.a. kan brottsvinster utmätas och dess värde betala ett skadestånd till målsägande eller en typ av böter kallad företagsbot riktad till företag eller enskilda näringsidkare som begått brott (EBM, 2024e).

7.3 Resultat indikerar att arbetet är på rätt spår

Det myndighetsgemensamma samarbetet mot den kriminella ekonomin har gett lovande resultat. Arbetet under 2023 resulterade i det hittills högsta summorna av återtagna pengar genom stoppade bidrag, utmäta tillgångar och

höjda skatter (dvs. vid skattebrott). Felaktig folkbokföring, falska identiteter och bolag som brottsverktyg är viktiga prioriteringar i arbetet. Sammanlagt återtogs nästan en halv miljard kronor via förhindrade utbetalningar, höjda skatter, säkrade och utmäta tillgångar samt beslag av kontanter och tillgångar (Polismyndigheten, 2024f). Med tanke på att den kriminella ekonomin är beräknad att generera 100–150 miljarder kronor per år så motsvarar de återtagna brottsvinsterna endast en bråkdel. Det har uppskattats att mindre än två procent av brottsvinsterna från den organiserade brottsligheten återtas (Regeringen, 2024e). Arbetet resulterade också i långa fängelsestraff (461 år) mot personer i kriminella nätverk och stora beslag av narkotika (738 kg) (Polismyndigheten, 2024f). Tullverket rapporterade också rekordbeslag av narkotika (ca 11 ton) för år 2023 vilket är nästintill en dubbling jämfört med 2022 (5,2 ton) och 2021 (5,7 ton) (Tullverket, 2024). Med nya och kommande kraftfulla verktyg, som nämnts ovan, till Polismyndigheten och andra myndigheter är förhoppningen att den kriminella ekonomin fortsätter strypas.

Referenser

- Ackordscentralen. (2022). *Fusk med coronastöd*. Ackordscentralen Nyheter nr 2 2022.
<https://ackordscentralen.se/fusk-med-coronastod/>
- AML Intelligence. (2024). *Video game currencies enabling 'proliferation of money laundering,' says US govt agency*. <https://www.amlintelligence.com/2024/04/news-video-game-currencies-enabling-proliferation-of-money-laundering-says-us-govt-agency/>
- Arbetsmiljöverket. (2024). *Så jobbar myndigheterna mot arbetslivskriminalitet*.
<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbetslivskriminalitet/sa-jobbar-myndigheterna-mot-arbetslivskriminalitet/>
- Bitcoin Magazine. (2021). *A comprehensive bitcoin coinjoin guide: Everything you need to know about utilizing CoinJoin in your bitcoin transactions*.
<https://bitcoinmagazine.com/technical/a-comprehensive-bitcoin-coinjoin-guide>
- Bitlyrics. (2023). *CoinJoin: Benefits of anonymous transactions*.
<https://bitlyrics.co/transcripts/coinjoin-anonymous-transactions/>
- Brå, Brottsförebyggande rådet. (2016). *Otillåten påverkan mot myndighetspersoner: En uppföljning (Rapport 2016:13)*.
- Brå, Brottsförebyggande rådet. (2020). *Dödligt våld i den kriminella miljön (Rapport 2020:4)*.
- Brå, Brottsförebyggande rådet. (2021). *Handeln i behov av ökad kunskap om penningtvätt*.
<https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2021-04-21-handeln-i-behov-av-okad-kunskap-om-penningtvatt.html>
- Brå, Brottsförebyggande rådet. (2024a). *Bedrägerier och ekobrott*.
<https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/bedragerier-och-ekobrott.html>
- Brå, Brottsförebyggande rådet. (2024b). *Organiserad brottslighet*.
<https://bra.se/statistik/statistik-om-brottstyper/organiserad-brottslighet.html>
- Comply Advantage. (2022). *NFT Money Laundering: What You Need to Know*.
<https://complyadvantage.com/insights/nft-money-laundering-what-you-need-to-know/>
- Dagens Nyheter. (2024). *Ungdomslaget blev ett nätverk för penningtvätt*.
<https://www.dn.se/sport/ungdomslaget-blev-ett-natverk-for-penningtvatt/>
- Deloitte. (2024). *Financial crimes with cryptocurrencies: What happened last year?*
- EBM, Ekobrottsmyndigheten. (2024a). *Kriminalitet på arbetsmarknaden viktig inkomstkälla för organiserad brottslighet*.
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/arbetslivskriminalitet-viktig-inkomstkalla-for-organiserad-brottslighet/>
- EBM, Ekobrottsmyndigheten. (2024b). *Om ekobrott*.
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-ekobrott/>
- EBM, Ekobrottsmyndigheten. (2024c). *Penningtvättsbrott*.
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-ekobrott/brotten-vi-utredet/penningtvattsbrott/>
- EBM, Ekobrottsmyndigheten. (2024d). *Upphandla säkert*.
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/om-ekobrott/bf/upphandla-sakert/>
- EBM, Ekobrottsmyndigheten. (2024e). *Återta brottsvinster*.
<https://www.ekobrottsmyndigheten.se/rattsprocessen/brottsutredningen/arterta-brottsvinster/>
- Elliptic. (2023a). *\$7 billion in crypto laundered through cross-chain services*.
<https://www.elliptic.co/blog/7-billion-in-crypto-laundered-through-cross-chain-services>
- Elliptic. (2023b). *Typologies in Focus: the threat of cross-chain crime*.
<https://www.elliptic.co/blog/typologies-in-focus-the-threat-of-cross-chain-crime>
- ESV, Ekonomistyrningsverket. (2023). *Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (2023-04213, ESV-nr: 2023:22)*.
- ESV, Ekonomistyrningsverket. (2024). *Utgifter i statens budget*. <https://www.esv.se/utfall-och-prognos/utfall-for-statens-budget/utgifter/>

- European Parliament. (2023). *Understanding crypto assets: An overview of blockchain technology's uses and challenges*. European Parliamentary Research Service.
- Europeiska kommissionen. (2024). *About AMLA*. https://finance.ec.europa.eu/financial-crime/amla/about-amla_en
- Europeiska unionens råd. (2024). *Frankfurt blir säte för nya EU-myndigheten för bekämpning av penningtvätt (Amla)*. <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-amla/>
- Europol. (2016). *Penningkurirverksamhet (Money Mule Flyers)*. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/money-mule-flyers>
- Europol. (2021). *European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment. A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime*.
- Europol. (2023). *The Other Side of the Coin - Analysis of Financial and Economic Crime*.
- Finansinspektionen. (2021). *Information om penningtvätt och finansiering av terrorism till dig som är penningöverförare (377.633/2021)*. Polismyndigheten.
- Finansinspektionen. (2023a). *Investeringsbedrägerier*. <https://www.fi.se/sv/konsumentskydd/investeringsbedragier/>
- Finansinspektionen. (2023b). *Penningtvätt*. <https://www.fi.se/sv/bank/penningtvatt/>
- Finansinspektionen. (2024a). *Barn utsätts för bedrägerier i populära spel*. <https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2024/barn-utsatts-for-bedragier-i-populara-spel/>
- Finansinspektionen. (2024b). *Betaltjänster*. <https://www.fi.se/sv/betalningar/sok-tillstand/betaltjanster/>
- Finansinspektionen. (2024c). *FI:s varningslista*. <https://www.fi.se/sv/vara-register/fis-varningslista/>
- Finansinspektionen. (2024d). *Kryptotillgångar hotar klimatomställningen – energikrävande utvinning bör förbjudas*. <https://fi.se/sv/publicerat/tal-och-debatt/2021/kryptotillgangar-hotar-klimatomstallningen--energikravande-utvinning-bor-forbjudas/>
- FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. (2020). *Hawala: En översikt av utmaningen ur terrorfinansieringssynpunkt*. FOI Memo 7362.
- Forbes. (2023). *Hundreds Of Roblox Users May Be 'Engaged In Money Laundering,' Court Filing Claims*. <https://www.forbes.com/sites/cyrusfarivar/2023/03/30/hundreds-of-roblox-users-may-be-engaged-in-money-laundering-court-filing-says>
- Forbes. (2024a). *Best Crypto Wallets Of July 2024*. <https://www.forbes.com/advisor/investing/cryptocurrency/best-crypto-wallets/>
- Forbes. (2024b). *Bitcoin Transaction Fees Hit Record Level After Halving — Here's Why*. <https://www.forbes.com/sites/colinharper/2024/04/22/bitcoin-transaction-fees-hit-record-levels-after-halving---heres-why/>
- Försäkringskassan. (2021). *Felaktiga utbetalningar till barnfamiljer som inte bor i Sverige (PM 2021:1)*.
- Gunnarson, C. (2023). *Den sårbara staten. En forskningsöversikt om hur organiserad brottslighet påverkar stat och kommun*. Studieförbundet Näringsliv och Samhälle.
- Hudson Intelligence. (2024). *Peel Chain*. <https://www.fraudinvestigation.net/cryptocurrency/tracing/peel-chain>
- Hulme, S., Disley, E., & Blondes, E. L. (2021). Mapping the risk of serious and organised crime infiltrating legitimate businesses. Final report. *European Union*.
- Jost, P. M., & Sandhu, H. S. (2000). *The hawala alternative remittance system and its role in money laundering*. Interpol Lyon.
- Jämställdhetsmyndigheten. (2024). *Regionkoordinatorernas statistik om människohandel och människoexploatering 2023*.
- Kronofogdemyndigheten. (2024a). *Myndigheternas samarbete slår hårt mot den kriminella ekonomin*. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelanden/2024-04-09-myndigheternas-samarbete-slar-hart-mot-den-kriminella-ekonomin>

- Kronofogdemyndigheten. (2024b). *Ny lag gav 70 miljoner i utmäta tillgångar*. <https://kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelanden/2023-08-17-ny-lag-gav-70-miljoner-i-utmatta-tillgangar>
- Läkartidningen. (2024). *Ekobrottsmyndigheten: Regioner bör granska vårdbolagens ekonomi*. <https://lakartidningen.se/aktuellt/nyheter/2023/10/ekobrottsmyndigheten-granska-vardbolagens-ekonomi/>
- Naturvårdsverket. (2022). *Förstärkta insatser mot brottslighet inom avfallsområdet. Redovisning av regeringsuppdrag M2021/00438*.
- Nerdwallet. (2024). *8 Best Crypto Exchanges, Apps & Platforms of July 2024*. <https://www.nerdwallet.com/best/investing/crypto-exchanges-platforms>
- Nordea. (2024). *Så undviker du att bli penningmålsvakt*. <https://www.nordea.se/privat/liv/sakerhet/penningmalvakt.html>
- PC Gamer. (2023). *CS:GO ban wave results in over \$2 million worth of skins and other items being lost*. <https://www.pcgamer.com/csgo-ban-wave-results-in-over-dollar2-million-worth-of-skins-and-other-items-being-lost/>
- Polismyndigheten. (2019). *Finanspolisen informerar: Penningtvätt efter VD-bedrägerier / Business E-mail Compromise (BEC)*. Finanspolisen.
- Polismyndigheten. (2021a). *De organiserade bedrägerierna: En rapport om bedrägerier kopplade till organiserade kriminella miljöer (A354.340/2021)*. Nationella operativa avdelningen, Nationellt Bedrägericentrum.
- Polismyndigheten. (2021b). *FIU information: Money laundering through real estate*.
- Polismyndigheten. (2021c). *Lärdomar av Encrochat: Analysprojekt Robinson (A193.902/2021)*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.
- Polismyndigheten. (2021d). *Penningtvätt på spelmarknaden: Via onlinespel, vadhållning och statliga kasinon (A102.215/2021, Saknr: 423)*. Nationella operativa avdelningen.
- Polismyndigheten. (2021e). *Penningtvätt via betaltjänstombud (A304.644/2021, Saknr: 423)*. Nationella operativa avdelningen.
- Polismyndigheten. (2022a). *De dödliga bedrägerierna: En rapport om bedrägeribrottslighet och skjutvapenvåldet (A554.314/2022)*. Nationella operativa avdelningen, Nationellt Bedrägericentrum.
- Polismyndigheten. (2022b). *Finanspolisen informerar: Betalningar till Dubai och Afrikas horn*. Finanspolisen.
- Polismyndigheten. (2022c). *Penningtvätt och finansiering av terrorism med kryptovalutor (A433.555/2022, Saknr: 423)*. Nationella operativa avdelningen.
- Polismyndigheten. (2023a). *Idrottskorruption: Fenomenrapport (A488.993/2023, Saknr: 499)*. Nationella operativa avdelningen, Underrättelseenheten.
- Polismyndigheten. (2023b). *Information till revisorer om Penningtvätt och finansiering av terrorism (A280.039/2023)*.
- Polismyndigheten. (2023c). *Myndighetsgemensam lägesbild: Organiserad brottslighet 2023 (A215.519/2023, Saknr: 492)*. Nationella operativa avdelningen.
- Polismyndigheten. (2023d). *Penningtvätt genom utförelse av kontanter (A320.761/2023)*. Nationella operativa avdelningen.
- Polismyndigheten. (2023e). *Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024*.
- Polismyndigheten. (2024a). *Brottsvinster för bedrägerier ökade under 2023*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/april/brottsvinster-for-bedragerier-okade-under-2023/>
- Polismyndigheten. (2024b). *Brottsvinsterna för bedrägeribrottsligheten 2023 (A233.272/2024, Saknr: 423)*. Nationellt bedrägericentrum.
- Polismyndigheten. (2024c). *Finanspolisens årsrapport 2023*.
- Polismyndigheten. (2024d). *Jakt på brottsvinster; ett verktyg för att motverka skjutningar och sprängningar*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/april/jakt-pa-brottsvinster--ett-av-verktygen-for-att-motverka-skjutningar-och-sprangningar/>
- Polismyndigheten. (2024e). *Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2023 (A664.808/2023, Saknr: 429)*.
- Polismyndigheten. (2024f). *Myndigheternas samarbete ger effekt mot den kriminella ekonomin*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/april/myndigheternas-samarbete-ger-effekt-mot-den-kriminella-ekonomin/>

- Polismyndigheten. (2024g). *Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/myndighetsgemensam-satsning-mot-organiserad-brottslighet/>
- Polismyndigheten. (2024h). *Nationell samordning mot penningtvätt och finansiering av terrorism*. <https://polisen.se/om-polisen/samordning-mot-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism/>
- Polismyndigheten. (2024i). *Penningtvätt och målvakter*. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/polisanmalan/bedrageri/penningtvatt--malvakt/>
- Polismyndigheten. (2024j). *Professionella penningtvättare: Branscher, modus och kopplingar till kriminella nätverk (A154.174/2024)*. Nationella operativa avdelningen, finanspolissektionen.
- Polismyndigheten. (2024k). *Romansbedrägeri*. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/polisanmalan/bedrageri/bedragerier/romansbedrageri/>
- Polismyndigheten. (2024l). *Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism*. <https://polisen.se/om-polisen/samordning-mot-penningtvatt-och-finansiering-av-terrorism/samverkan/>
- Polismyndigheten. (2024m). *Så bekämpar polisen den kriminella ekonomin*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/kriminell-ekonomi/>
- Polismyndigheten. (2024n). *Telefonbedrägeri, vishing*. <https://polisen.se/utsatt-for-brott/polisanmalan/bedrageri/bedragerier/telefonbedrageri>
- Regeringen. (2022). *Uppdrag att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet och om varaktig myndighetssamverkan*. <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/02/uppdrag-att-inratta-regionala-center-mot-arbetslivskriminalitet-och-om-varaktig-myndighetssamverkan/>
- Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Polismyndigheten, (2023a).
- Regeringen. (2023b). *Sekretessen ska rivas mellan myndigheter för att stoppa de kriminella gängen*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/10/sekretessen-ska-rivas-mellan-myndigheter-for-att-stoppa-de-kriminella-gangen/>
- Regeringen. (2024a). *En ny förverkandelagstiftning. Prop. 2023/24:144*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2024/05/prop.-202324144>
- Regeringen. (2024b). *Försvarsbudget*. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/forsvarsbudget/>
- Regeringen. (2024c). *Kraftsamling för att stoppa den kriminella ekonomin*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/04/kraftsamling-for-att-stoppa-den-kriminella-ekonomin/>
- Regeringen. (2024d). *Regeringen besökte center mot arbetslivskriminalitet*. Arbetsmarknadsdepartementet, Justitiedepartementet. <https://www.regeringen.se/artiklar/2024/05/regeringen-besokte-center-mot-arbetslivskriminalitet/>
- Regeringen. (2024e). *Regeringens strategi för att strypa den kriminella ekonomin*. <https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/justitiedepartementet/presentationer/2024-01/presentationbilder-fran-presstraff-den-31-januari-2024-med-ulf-kristersson-elisabeth-svantesson-och-gunnar-strommer.pdf>
- Rostami, A., & Mondani, H. (2024). *Kriminella entreprenörer: en studie av den organiserade brottslighetens kopplingar till näringslivet*. Stockholms Handelskammare.
- SAS Institute. (2024). *Penningtvätt: Vad är AML och varför är det viktigt*. https://www.sas.com/sv_se/insights/fraud/anti-money-laundering.html
- SCB, Statistikmyndigheten. (2024). *Begreppsförklaringar inom nationalräkenskaperna*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper/nationalrakenskaper-kvartals-och-arsberakningar/produktrelaterat/Fordjupad-information/begreppsforklaringar-inom-nationalrakenskaperna/>
- Skatteverket. (2020). *Svarta arbetsinkomster: beräkningar baserade på Skatteverkets revisioner*.
- Skatteverket. (2023). *Skattefelsrapport 2022 (8-2196645)*.

- Skatteverket. (2024). *Punktskatter*.
<https://www.skatteverket.se/foretag/skatterochavdrag/punktskatter.4.71004e4c133e23bf6db800057013.html>
- SOU, Statens offentliga utredningar. (2016). *Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Fjärde penningtvättsdirektivet – samordning – ny penningtvättslag – m.m.. Del 1. SOU 2016:8; Betänkande av 2015 års penningtvättsutredning.*
- SOU, Statens offentliga utredningar. (2020). *Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. SOU 2020: 35; Betänkande av Utredningen om samordning av statliga utbetalningar från välfärdssystemen.*
- SOU, Statens offentliga utredningar. (2023). *Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen. SOU 2023: 52; Slutbetänkande av 2021 års bidragsbrottsutredning.*
- SOU, Statens offentliga utredningar. (2024). *Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan. SOU 2024:44; Betänkande av Utredningen mot fusk i livsmedelskedjan.*
- Stiftelsen Tryggare Sverige. (2023). *Företagens Trygghetsundersökning.*
- SvD Näringsliv. (2024). *Banker duckar frågor om bedrägerierna*.
<https://www.svd.se/a/eM8jpK/fa-far-ersattning-banker-duckar-fragar-om-bank-id-bedragerierna>
- Svensk Handel. (2023). *Svensk Handel välkomnar att snatteri blir ringa stöld*.
<https://www.svenskhandel.se/nyheter/nyhet/svensk-handel-valkomnar-att-snatteri-blir-ringa-stold>
- Svensk Handel. (2024). *Varningslistan*.
<https://www.svenskhandel.se/sakerhetscenter/varningslistan>
- Svenska fotbollförbundet. (2022). *Handbok om otillåten påverkan.*
- Svenskt Näringsliv. (2022). *Oseriösa företag i offentlig upphandling - Fler borde göra mer!*
- Sveriges Domstolar. (2022). *Fällande dom för näringspenningtvätt*.
<https://www.domstol.se/nyheter/2022/02/fallande-dom-for-naringspenningtvatt/>
- Sveriges Radio. (2024). *Trots kontroller: Kriminalitet och fusk på Slussenbygget*.
<https://sverigesradio.se/artikel/trots-kontroller-kriminalitet-och-fusk-pa-slussenbygget>
- SVT. (2021a). *Botkyrka lånar 200 miljoner till Kassmyrasanering*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/botkyrka-lanar-200-miljoner-till-kassmyrasanering>
- SVT. (2021b). *Fejkade skilsmässor bakom felaktiga miljonutbetalningar*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/fejkade-skilsmassor-bakom-felaktiga-miljonutbetalningar>
- SVT. (2021c). *Miljarder betalades ut – larm om fusk med coronastöd utreddes inte*.
<https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/miljarder-betalades-ut-larm-om-fusk-med-coronastod-utreddes-inte>
- SVT. (2023a). *Kriminella utnyttjar välfärden – våg av anmälningar i Stockholm*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/kriminella-utnyttjar-valfarden-anmalningarna-okar-i-stockholm>
- SVT. (2023b). *SVT granskar: 200 gängkriminella i Stockholms län skyldiga 56 miljoner*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/svt-granskar-200-gangkriminella-i-stockholms-lan-skyldiga-56-miljoner>
- SVT. (2024a). *Gaming-bedrägerier pågår ostört – nästan ingen fälls för brott*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/gaming-bedragerier-pagar-ostort-nastan-ingen-falls-for-brott--pggztg>
- SVT. (2024b). *Oseriösa byggföretagare som lämnat Södertälje – fortsätter bygga i andra kommuner*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/oseriosa-byggare-lamnar-sodertalje-fortsatter-bygga-i-andra-kommuner>
- SVT. (2024c). *Oväntade löftet från Dubai: Stoppa gängsvenskarnas hemliga pengar*.
<https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/ovantade-loftet-fran-dubai-stoppa-gangsvenskarnas-hemliga-pengar>

- SVT. (2024d). *Roblox: En lekplats för bedragare riktad mot barn.*
<https://www.svt.se/nyheter/granskning/roblox-en-lekplats-for-bedragare-riktad-mot-barn--oxnwae>
- Techopedia. (2024). *How Visa and Mastercard are Embracing Blockchain.*
<https://www.techopedia.com/visa-and-mastercard-blockchain>
- TechRaptor. (2019). *Money Laundering Scheme Uncovered Using Fortnite V-Bucks.*
<https://techraptor.net/gaming/news/money-laundering-scheme-uncovered-using-fortnite-v-bucks>
- The Economist. (2019). *Financial crime through video games is on the rise.*
<https://www.economist.com/finance-and-economics/2019/11/07/financial-crime-through-video-games-is-on-the-rise>
- Tillväxtverket. (2024). *Om Tillväxtverket.*
<https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket.739.html>
- Tullverket. (2024). *Beslagsstatistik.*
<https://www.tullverket.se/omoss/dethargortullverket/beslagsstatistik>
- UNODC, United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes: Research Report.*
- Utbetalningsmyndigheten. (2024a). *Nu börjar vi leta felaktiga utbetalningar.*
<https://ubm.se/nyheter/nyheter/2024-06-03-nu-borjar-vi-leta-felaktiga-utbetalningar>
- Utbetalningsmyndigheten. (2024b). *Om oss.* <https://ubm.se/om-oss>
- Åklagarmyndigheten. (2024). *Åklagarmyndighetens årsredovisning 2023.*